

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERȚIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Momente istorice.

De Alex. I. Hodoș.

În vreme ce pare a se apropia un desnodământ oarecare al vechei și complicatei chestiuni orientale, se reamintesc — și e timpul — tot felul de momente istorice din trecut, cari ar fi fost de natură a da o îndrumare sau alta acelei deslegări. — Printre aceste momente, unul din cele mai interesante este desigur acela care s'a reamintit zilele trecute prin câteva ziare bucureștene, — momentul din 1887, când a fost aproape să se înfăptuiască o uniune personală între România și Bulgaria.

Nu e vorba de o destăinuire recentă. Lucrurile au fost cunoscute mai demult, și nici măcar amănunte noi nu se aduc cu prilejul reamintirii de acum a acelui moment. Totuși, curiozitatea publică a fost redeschisă, întâmplările de odinioară se comentează, și curg presupunerile despre toate câte ar fi putut să fie astăzi sau mâine altfel, dacă altfel ar fi pornit ieri, pasul istoriei.

A fost după detronarea prințului Alexandru de Battenberg. Readus de partizanii săi în țară, el a trimis atunci Țarului acea faimoasă telegramă, prin care „îi pune la picioare coroana Bulgariei”... Iar răspunsul puternicului dela Nord a fost așa, încât nu i-a mai rămas viteazului dar nenorocosului prinț, decât să ia de astădată el însuși calea pribegiei, abdicând.

Tronul Bulgariei rămâne vacant. Se instituie o regență, în frunte cu acel ager și energic Stambulov, a cărui soartă tragică va alcătui mai târziu una din multele pagini sângeroase ale istoriei Bulgariei; — provizoratul se complică cu uneltirile rusești, țesute de trimisul țarului, generalul Kalbars; — o ieșire fără întârziere din această criză se impunea. Atunci se adună în pripă Sobrania la Târnova și proclamă pe prințul Valdemar, unul din fiii regelui Cristian al Danemarcei.

Însă prințul Valdemar nu primește. Criza ajunge la o intensitate amenințătoare, — în tot momentul o ocupațiune rusească poate veni să-i pună un capăt, pe care patrioții bulgari, în frunte cu Stambulov, își juraseră să-l evite cu orice preț.

Atunci Stambulov cere sfat dela istoric și, după cum spune astăzi un prieten al său de atunci, se gândește la o reînviere a unui imperiu româno-bulgar...

Fapt este că, în Ianuarie 1887, deși nu se poate zice că s'a oferit în mod oficial coroana Bulgariei regelui Carol, dar s'a sondat terenul în această privință și planul a apărut, la un moment dat, foarte serios și aproape de realizare.

Ce s'a întâmplat? Poate că în memoriile regelui Carol, când publicația va ajunge până acolo, se vor găsi lămuririle toate în această privință și se va fixa definitiv acest punct de istorie. Deocamdată se crede a se ști atâta, că regele României nu s'ar fi arătat protivnic propunerii ce i-se făcea. — Însă bineînțeles trebuia să consulte, în această privință și părerile oamenilor politici ai țării.

Ei bine, printre acești oameni politici s'au găsit nu numai adversari propriu ziși, dar adversari înverșunați ai ideii unei uniuni personale între România și Bulgaria.

La putere, atunci, era marele Ion Brătianu. Nici el, se pare, n'ar fi fost de-a dreptul ostil ideii și propunerii lui Stambulov; — dar acela care a crezut a vedea o adevărată primejdie pentru România în realizarea acestei idei, a fost ministrul din cabinetul Brătianu și primul ministru de mai târziu, Dimitrie Sturdza.

În reamintirile ce s'au făcut acum în ziazele românești, acest lucru nu s'a accentuat. Totuși el nu era și nu este un secret, căci însuși venerabilul și emeritul bărbat de stat al României nu odată, în cercuri mai restrânse, și-a făcut o fală din faptul de a fi împiedecat realizarea ideii lui Stambulov, prin influența sa asupra Coroanei, asupra lui Ion Brătianu, și câștigând pentru punctul său de vedere și pe alți miniștri, în primul rând pe Mihail Ferikide, fruntașul liberal încărunit de astăzi.

Acuma, iată ce se discută: A fost un bine, sau a fost o greșală că nu s'a făptuit uniunea personală între România și Bulgaria? — Cei cari au fost contra ideii, puneau înaintea argumentul că ar fi însemnat ca România să-și ia în spinare toate încercăturile Bulgariei... Partizanii, din Bulgaria, ai ideii, zic și astăzi că toate acele încercături nu puteau fi de natură a aduce vr'o stricăciune sau vr'o pagubă statului român, — în schimb uniunea româno-bulgară ar fi format chiagul unei mari puteri în Orient, — mai ales că era un moment când și regele Milan al Ser-

CÂNTEC.

Cum pleacă-ale pădurii neamuri
În alte locuri să se-ogoe,
Când prind săcurile dușmane
Copacii mândri să îi tae.

Astfel te părăsesc amicii
Și să feresc din a ta cale,
Îndat' ce văd că Nenorocul
S'oprește în fața porții tale!

INTĂLNIRE.

Ne-am întâlnit la tristul colț de stradă
În luciul mort de pale felinare...
Cu o iubire ce'ntr'o clipă moare
Ne-am întâlnit la tristul colț de stradă.

Tu vagabonda ceasurilor albe
M'ai indulcit cu fermecate șoapte...
În ochi purtai eterna vieții noapte
Tu vagabonda ceasurilor albe.

Ne-am întâlnit la tristul colț de stradă
Doi blăstâmați ce-și caută sicriul...
M'ai sărutat pe buze cu pustiul
Și te-ai perdut la tristul colț de stradă!

Robinson.

Mitru petrece.

— Schiță. —

De Horia Petra-Petrescu.

Orele 5 dimineața. Urloaietele fabricilor de pe la periferiile orașului tipă ca scoase din minți. Uzinele se umplu de lucrători, încetul pe încetul. Tramvaiele sunt arhipline de muncitori. Oameni grăbiți pe străzile sărace ale Vienei.

Au trecut măturătorii de stradă, cu mașinile lor de curățit, pe când se îngâna ziua cu noaptea; au trecut lăptăresele cu cărucioarele trase de câni mari, împărțind lapte, în abonament, pe la casele oamenilor; după ce portarii au deschis somnuroși porțile grele; au trecut femeile cu gazetele proaspete, pe la cafenele, pe la restaurante. Abea de a mai rămas câte una, mai slabă de picior, înapoia celorlalte; iată-o învelită într'un șal sdrențuros, tușind din greu, sec, târând căruciorul cu gazete și ținând și în mână dreaptă un maldăr din ele, par'că ar alăpta un copil mic.

Se deșteaptă încet pe încetul orașul mare. Galantarele încă nu sunt deschise — prăvăliile dorm încă. Stourile de pe la ferestri sunt trase în jos la casele cu dare de mână. Mahalalele sunt însă în picioare. Tramvaiele abea răsbesc să ducă muncitorii la lucru. Bluze de culoare lată". S'a dus din birt în birt a bătut dela etavreme, fețe muncite, sub ele.

Mitru n'a durmit toată noaptea. A „făcut-o lată". S'a dus din birt în birt, a bătut dela etablisment la etablisment drumurile, cu o ceată

de camarazi veseli. Acum au rămas numai doi: el și cu Liță. Îl ține de braț Mitru pe prietenul său și dă colturile gurii în jos, sastisit.

— „Ce să mai facem, Liță?”, întrebă el, dornic de ceva variație.

În „Venedig in Wien" au fost, la „Brády", au fost în *cafeneaua Arkaden* au fost, în localul de noapte... aici rîde una șmecher, gândindu-se, au fost... la covrigar au fost — a, nu știți d-voastră ce bunătațe de cornuri, calde, călduțe, se pot găsi des de dimineață la covrigarul, care casează ochii mari, că vede un domnișor cum cumpără dimineața cornuri și cum le mănâncă în mijlocul drumului!

— „Haide aici!", zice Mitru Liță, când sunt în dreapta unei cafenele. Un servitor curăță cu o cârpă udă sticla geamului gigantic, de pe care au căzut două litere de porcelan. „Firma necompletă!", strigă Mitru, de se spărie servitorul în lucrul său — „că ne dați și marfa cu preț scăzut!" Vesel de spiritul făcut, bate Mitru într'o masă. Abea acum observă că toate mesele sunt date cu picioarele în sus. Se face o curățire radicală în cafenea.

— „Vino să plecăm!", zice Liță.

— „Nuuuu!", strigă Mitru, poruncitor, ca un beliduce enervat și isbește și mai tare în picioarele unei mese.

Un piccolo somnoros se trezește și aleargă buimăcit spre dâșii.

Mitru îl apucă de nas și îl sucește, astfel, la stînga, la dreapta. Bietul piccolo e și mai uluit de ținuta aceasta a oaspeților celor doi. Are trupul slab, muncit de nesomn, fața nedurmită,

biei, abdicând, ar fi fost, se zice, dispus a-și întinde abdicarea asupra dinastiei sale chiar, ne mai având nici o încredere în viitorul ei, și a oferi și coroana Serbiei tot regelui Carol...

Iar creiându-se o astfel de putere, câte alte frumoase și drepte aspirații n'ar fi putut ea duce la îndeplinire, —și cum poate s'ar fi rezolvat mai curînd, mai bine și mai drept întreaga chestie a Orientului...

Firește, toate acestea nu sunt decât speculațiuni fără interes practic, și în cari partea ușoară este a fantaziei asupra celor care ar fi putut să fie; acelea întotdeauna apar într-o lumină mai trandafirie, decât realitatea celor ce s'au întâmplat pentru că, se vede, așa era scris să se întâmple.

O reflecție melancolică a aceluia patriot bulgar, fost prieten și colaborator al lui Stambulov, zice: — „Am scăpat atunci, și noi și România, un moment așa de bun, și ar fi bine să greșesc, dar eu cred că niciodată nu-l vom mai putea regăsi”...

Dar reflecția aceasta îți sugerează o alta: Plănuiri și prefaceri, indicate în mod firesc, nu pot să fie efectul unei situații, sau poate al unui capriciu, de moment. Dacă niciodată nu se mai întoarce un asemenea moment, un asemenea prilej, însemnează că nu era în ordinea imperioasă a lucrurilor, și că au avut dreptate atunci aceia cari au consiliat să nu se profite de el...

Și poate că fatalitatea celor neprevăzute va pune la cale toate încă și mai bine, și mai desăvârșit, decât ar fi putut s'o facă ori și ce combinații omeneste, cât de imperioase.

Semne de disolvare în partidul muncii. Am semnalat mai de multe ori fenomenul îngrijitor pentru patronii majorității actuale din parlamentul ungar: nemulțumirea mai multor membri cu conducerea partidului și îndeosebi cu direcțiunea ei reacționară. În urma evenimentelor din 4 Iunie membrii mai liberali din partidul muncii au început un schimb de idei cu Vázsonyi și Petó, compunând la urmă și o declarație, în care iau poziție hotărâtă pentru votul universal și pe care voiau să o supună spre deliberare și șefilor majorității. Înainte de a o subscrie, doi dintre deputații guvernamentali au aflat de bine să ceară și părerea

prim-ministrului Lukács. Acesta, ca să preîntâmpine orice mișcare de disidență, a spus, că nu aprobă nici un fel de acțiune comună cu bărbați politici cari nu fac parte din partidul muncii. Dacă Vázsonyi dorește să exercite și el ceva influență asupra guvernului la creierea noii legi electorale, n'are decât să între în partidul muncii naționale.

Cu toate acestea se pare că deputații cu vederi mai liberale vor continua tratativele cu Vázsonyi și nu e exclus că la un moment dat își vor anunța demisia din partidul guvernamental.

Cuvaj împotriva societății medicilor. Din Agram ni se comunică următoarele: Relativ la rezoluțiunea societății medicilor sloveno-croați luată cu ocazia procesului lui Iukics împotriva părerii psihiatrilor specialiști, comisarul guvernamental Cuvaj a adresat acelei societăți o scrisoare în care spune că societatea medicilor sloveno-croați a ieșit din cadrele impuse ei prin statute și s'a amestecat în afaceri cari n'o privesc de loc. Dacă lucrul acesta se va repeta și a doua oră, camera medicilor sloveno-croați va fi disolvată.

Război și înmuri de pace.

(Dela corespondentul nostru special).

Viena, 4 Octombrie.

Evenimentele politice din ultimele zile au făcut în Viena o impresie adâncă. De obicei ai noștri nu-și ies ușor din sărite; trebuie să se întâmple în adevăr ceva extraordinar ca vienezul să se neliniștească și să-și schimbe felul lui de viață. Cu toate că se mai menține și acuma legenda că Viena este un „oraș al Pheacilor”, în care-i totdeauna serbătoare și în care se frige mereu carnea pe frigări, legenda aceasta nu mai are valoare în timpul de față. De toate chestiunile politice, chiar când aceste nu sunt numai locale, vienezii se interesează în cel mai înalt grad.

De când au sosit însă veștile alarmante despre primejdia războiului în Balcani, nu mai poți recunoaște buna noastră Vienă. Pretutindeni observi o nervozitate neobișnuită și nervositatea aceasta a cuprins toate

cercurile, dela cele mai înalte până la cele mai de jos. Corespondentul D-voastre a avut ocazie să vorbească în timpul din urmă cu mai multe personaje cari fac parte din toate clasele sociale. În decursul convorbirilor acestora s'a convins că altă discuție, decât cea despre primejdia unui războiu balcanic, nu este posibilă. Miniștri, șefi de secții, militari, delegați, ba chiar industriași și financieri aduc imediat vorba despre tema aceasta, care-i stăpânește pe toți. Pesimismul a câștigat o preponderență deosebită, chiar din primul moment după declararea crizei, mai ales din pricină că statele balcanice, dornice de luptă, nu vor pierde nimic în caz de războiu, nici nu vor putea câștiga ceva în cazul unei victorii. Cât despre Turcia, se știe că ea se aventurează într'un războiu pe viață și pe moarte. Războiul acesta va trebui să-l poarte, dacă nu acuma, atunci în tot cazul mai târziu.

Iritarea care a cuprins cercurile politice, comerciale și financiare din Viena, se datorește faptului că încă nu se știe ce atitudine va lua Austro-Ungaria într'un războiu balcanic. După supeul de alaltă seară, dat de ministerul de externe membrilor delegațiilor, s'a discutat, se'nțelege, și situația politică actuală. Conte Berchtold a căutat să evite ori ce răspuns la întrebările puse în chestia aceasta. Cu toate aceste din dispoziția generală ne-am putut convinge că izbucnirea ostilităților dintre cvadrupla alianță balcanică și Turcia nu se poate înlătura în nici un chip. Relativ la atitudinea Austro-Ungariei însă se poate spune cu siguranță că ea va fi deocamdată neutrală. Numai când unul din cele patru state balcanice, coaliat, ar ataca și Sangeacul Novibazar Austria va fi nevoită să intervie cu armata ei.

Față de primejdia ce ne vine din Balcani, face o impresie foarte comică declarația ministerului nostru de externe că situația politică externă nu-i așa de periculoasă după cum o prezintă presa. E foarte natural, ce-i drept, ca guvernării noastre să nu exagereze în rău lucrurile, când însă se declară în comitetul delegațiilor ungare că mobilizările „de probă” ale Rusiei n'au nici o importanță

cearcăne pe sub ochii, vioi odinioară, pete de roșeață pe obrajii lui uscați:

— „Ei, piccolo, ce ai?”

— „Doriți o cafea neagră?”

— „O cafea neagră, și?”

— „Și... ce doriți?”

— „Și?” se încruntă Mitru.

— „Un cognac?”

— „Un cognac! Două cognacuri! Și?”

— „Și... ouă moi!”

— „Patru ouă moi, în păhar. Și?”

Bietul piccolo se spărie de acest „Și?”, urmat de o căutătură, de sta să te pătrundă până în măruntaie — aleargă ca un iepure, cu frica în sân, să nu-l înhațe oaspeții de guler, și aduce lista băuturilor și a celorlalte consumații.

— „Și?”, se răstește Mitru la micul cetățean, rotind ochii fioros.

A comandat pentru dânsul și pentru bunul său prieten de toate.

— „Și acum să dai o masă jos! M-ai înțeles?” poruncește el.

Piccolo aleargă, aduce ajutoare, dă o masă jos, o curăță și o pune la dispoziția oaspeților.

Vis á vis de dânsii este o tutungerie.

Tutungereasa a deschis, a aprins lampa, căci nu se vede încă limpede peste tot, și vinde. E sfârșitul lui Octombrie și se apropie iarna. Se vede capul bieteii femeii, cum apare în bătaia lămpii — apoi cum dispăre în întuneric, ca să caute câte ceva. Un berar s'a oprit cu cailui greoi, mari, bavarezi, și-și aprinde țigara de

foi la taraba tutungeresei. Câțiva măturători de stradă cumpără mărunțișuri.

Mitru se uită plictisit la viața din tutungerie, apoi suspină din greu:

— „Ce mai viață duc și secăturile astea!”

Se întoarce cu fața, să nu le mai vadă. Il prinde în brațele sale un cântec dela „Brády”, cu un refren „al naibii”.

— „Par'că ai desface o sticlă de șampanie, așa pocnește refrenul ăsta, zău așa”, zice el prietenului său, care moțăie pe scaun.

— „Scoală măăăă!”

Liță cască ochii mari

— „Hai să ne culcăm, Mitre!” se roagă el.

— „Nu — vreau să o facem lată!”

— „Lată — nelată, destul a fost!”

— „Nu!”

Mitru mormăie melodia cu refrenul, care e ca pocnetul sticlei de șampanie.

— „Știi ce? — Eu plec...” și dă să se scoale Liță.

— Mitru l-a înhățat de palton.

— „Stai, omul lui Dumnezeu — astăzi ești oaspele meu!” „Oaspele” meu! O exprimă cu un aier de protector. Liță se dă învins, își razimă brațele pe tabla de marmoră a mesei și ascultă cu jumătate urechea la cele ce-i spune Mitru.

Acesta a ajuns în foc. Și-a pus picior peste picior, ține țigara de foi între degete, par'c'ar fi un odor fără de preț și cu ochii pe jumătate închiși, povestește: „Nu mă știi tu, Liță... N'ai fost nici odată la moșie, la noi. Avem lucruri

minunate acolo... Minunate... Am zece cai de călărit... Să vii tu odată la noi... Ala-i trai... Gabrioleță ca un pahar... niște armăsari de-a mai mare dragu'... Și... este una, îi zice Sultana, nevasta pădurarului, a dracului femeie... O frumsețe... Să aduci apă 'n gură pentru ea, cale de zece poște... Odată am prins-o în brațe, iacă, numa' așa, în glumă. Mi-a zis: Ian lasă-mă în pace, domnișorule... Da simțeam eu că spune numa' așa, cu jumătate gura, că trebuia să spună ceva...”

Un picior de băiat s'a apropiat de fereastra lor și se uită țintă la cei doi consumatori. Mitru nici nu bagă de seamă că țigara a făcut scrum de două degete — scrumul cade pe pantaloni și-i umple din greu.

Liță doarme cu capul răzimat pe o mână. — „Scoală”, poruncește Mitru, „n'ai auzit ce ți-am spus?”

Liță-și aduce ca prin vis aminte de câteva vorbe ale prietenului său... moșia... cai de călărit... gabrioleta... ca și când n'ar ști el că Mitru e un lăudăros de ultima speță... Nimic din toate astea... Vrea omul să îmbete capul oamenilor cu apă rece.

Mitru se simțește atins în orgoliul său. Să nu-l asculte cineva când vorbește el? Și mai cu seamă când voia să-i descrie frumsețile pe vino'n coace ale Sultanei?!

— „Aăh!” face el, sâstisit.

Apoi, deodată, se isbește la cap cu palma.

precum n'are nici vizita lui Sasonow în Bal-oral, atunci trebuie să protestăm cu toată stăruința împotriva unei politici guvernamentale care leagă ochii opiniei publice.

Dacă și acum, când în Balcani se așteaptă în fiecare clipă bubuitul tunurilor și zingănitul armelor, căutăm să înălțăm imnuri de pace, fenomenul acesta nu-i decât un anacronism curios, demn de sistemul, pe care-l întrebunțăm politica noastră externă, de vre-o câțiva ani încoace.

Cronică din Paris.

Serbătorirea Sarei Bernhardt. — România pitorească în cinematografele din Paris. — Gândind la Bonnot și Garnier...

Paris, 1 Octomvrie.

În 23 Octomvrie se va serbători în Franța și în străinătate aniversarea nașterii marelui tragedian care se numește Sarah Bernhardt. Din toate părțile vor sosi magiile nenumăraților ei admiratori. Artiști din toată lumea vor manifesta respectul și dragostea lor față de cea mai genială acțrită a zilelor noastre. Distingețiile de rasă și de neam nu se vor face cu acest prilej. Negrii din America și din Australia cari au avut prilejul să vadă pe Sarah Bernhardt intrupând și exprimând pasiunile omenesti la lumina rampei vor adăoga magiile lor la omagiile neamurilor europene. Arta are o dată imensă superioritate de a plana deasupra concurențelor și de a uni popoarele într-o unanimă comuniune sufletească. Ziua de 23 Octomvrie ce va să zică, va înfățișa acest spectacol frumos.

Să pomenească cu acest prilej de strălucita carieră a acestei mare artiste? Cred că nu am nevoie să o fac. Cunoașteți pe Sarah Bernhardt? Care e țara născută în care n'a pătruns faima numelui și prestigiul geniului ei? Ne gândim însă fără să vrem, ori câte ori îi auzim sau îi cetim numele, la fetița oarecând slabuță, cu ochii de foc și buzele roșii care a jucat sunt mai bine de patruzeci de ani de atunci o scenă pariziană, în rolul lui Zanneto din piesa „Le Passant” al lui Francois Coppée. Din acea seară Sarah a devenit celebră, și împreună cu dansa tânără autor al acestei piese. De atunci... în câte sute de scene, n'a strălucit bătrâna tragediană de azi?

Viața ei e cunoscută până în amănuntele ei cele mai intime, fie din propriile ei memorii, fie din indiscrețiunile acelora cari s'au apropiat mai strâns de dansa. Și cum toții că existența ei a fost și este asemănătoare unui meteor prin lumina și iutețea ei, și mai știm că toate continentele au aplaudat-o în delir. Admirăm toți extraordinara ei vitalitate pe scenă și aiurea.

cu toată vrâsta ei înaintată. Cunoaștem și preferințele ei în lumea literară, cultul pe care îl are pentru Victor Hugo, pe care l'a cunoscut intim, ale cărei piese le-a jucat, precum și preferințele ei pentru teatrul lui Edmond Rostand. Teatrul pe care îl posedă ea la Paris, în piața Chatelet, e considerat ca unul din cele mai bune teatre din lume și milioanele pe cari i le-a adus el în viață sunt aproape tot așa de numeroase ca acelea pe cari le-a câștigat ea în turneurile făcute prin cele cinci continente, și mai ales în America de Nord. Cu toate acestea, fabuloasele ei avuții n'au rămas multă vreme în mâinile ei cheluitoare, căci Sarah își risipește milioanele de îndată ce le câștigă.

Un ziarist a întrebat-o acum câțiva ani, cu prilejul unei anchete teatrale, care e publicul pe care îl iubește mai mult Sarah Bernhardt și care a mulțumit-o mai mult. Marea tragediană a răspuns atunci că cele mai mari dovezi de dragoste și de entuziasm le-a primit din partea spectatorilor americani și englezi. Publicul cel mai rezervat față de dansa, e însă publicul parizian. Și celebra acțrită a adăugat: „Poate că de aceea îl și iubesc mai mult. În fața parizienilor nu joc niciodată fără o stringere de inimă, provenită din teama de a-i displace. Parizienii mă aplaudă mai rar și mai măsurat decât străinii. Dar când mă aplaudă, mă simt fericită”.

În Anglia se fac pregătiri mari în vederea serbătoririi Sarei Bernhardt. Sir Herbert Tree și lady Bancroft îi vor prezenta omagiul național englez în prezența ambasadorului francez și a celor mai marcante personalități artistice, literare și teatrale engleze, cari se vor aduna la Londra cu acest prilej.

— Mă cam grăbisem să învinuesc de oarecare neglijență pe antreprenorii de cinematografe din România. Vă aduceți poate aminte că mi-am exprimat nu de mult uimirea de a nu vedea prin cinematografele pariziene scene și peisagii românești.

Le-am văzut erii cu mare plăcere, la un cinematograf din Avenue des Ternes. Pe cadranul luminos s'au proiectat rând pe rând munți și câmpii, fluvii și văi din țara Românească. Am văzut sate cu țărani și țărance jucând hora, brăulețul și sârba, i-am văzut în costumele lor așa de frumoase și de pitorești. Am căutat mai ales să prind impresia spectatorilor parizieni din jurul meu, și vă asigur că impresia lor a fost excelentă. Numai în fața unor bordeie absolut primitive ale bietilor țărani români, o uimire amestecată cu milă i-a cuprins pe Francezi. Și să mă credeți că nu inventez fraza de mai jos, rostită de un vecin al meu: „Ce n'est Dieu pas possible!” (Nu se poate așa ceva!)

Eu însu-mi am fost oarecum tulburat de acele biete bordeie sărace și murdare. Obişnuit să întâlnesc în Franța numai sate bogate și țărani avuți, spectacolul satelor românești pe cari nu l-am văzut de atâți ani, m'a cam mâhnit. În schimb, am putut face o comparație între țărani români și cei francezi din punctul de vedere al frumuseții fizice. Aci, românul e superior conștanțeanului său. Femeile române în frumosul lor

costum național sunt așa de gingașe! În Franța numai Provența posedă țărance așa de frumoase. În țara lui Mistral femeile sunt seducătoare ca și în mănoasa Moldova. Și încă în câteva localități din Bretania. Incolo, țărani români sunt pretutindeni mai frumoși decât cei francezi. Bine înțeles că populația de prin orașe e cu totul alt-ceva.

Am văzut așa dar munți și câmpii, fluvii și văi din țara românească. Și împreună cu mine le-au admirat atâția parizieni. Și m'a izbit ca o revelație geniul cu care a știut Grigorescu să fixeze pe pânză peisagiile patriei lui. De aici din Paris, am putut judeca mai bine ca ori unde acest lucru, când pe cearșaful alb am văzut aceste pasagii proiectându-se în lumina magică de cinematograf.

-- Formidabilul dosar al bandei tragice e pe cale de a fi înaintat Curții cu juri. În curând se va începe procesul complicilor lui Bonnot și Garnier, ale căror fapte sângeroase, al căror tragic sfârșit au fost obiectul atâtor comentarii în presa internațională. Bandiții Carouy, Raymond la Science și alții, așteaptă, în dosul zăbrelelor temniței să li se instruiască procesul. Este de prevăzut că vor fi cu toții ghilotinați.

În momentul de față siguranța Parisului a descoperit noi urme ale tristei activități a bandei Bonnot-Garnier și noi arestări par iminente. La Nanterre, lângă Paris, este o vilă în care mizerabilii au găsit de mai multe ori adăpost înainte de tragicul lor sfârșit, și de existența căreia nu s'a știut până acum. Necunoscuții lor complici sunt căutați cu stăruință. Și e probabil că și capul lor va cădea sub satirul „Văduvei roșii!”

Mă gândeam la acești nenorociți pe când străbăteam azi imensa Piață a Concordiei, de unde am luat-o încet-încet dealungul Senei cu apele verzi și scânteețoare de soare. Cerul era albastru, văzduhul cald, Parisul plin de viață și mișcare. Și mi-am adus aminte că tot așa de frumoasă și de senină era și ziua când astăprimăvară, Bonnot a fost masacrat în căsuța din Choisy-le-Roi, de unde susținuse un adevărat asediu împotriva societății. Și atunci, în momentul când mizerabilul horcăia strâpuns de gloanțe, cerul era albastru și soarele radios. Și viața este așa de frumoasă când Parisul murmură necontenit sub aurul razelor de sus!

Prin ce aberațiune, prin ce viciu cerebral, un Bonnot, un Garnier au putut ei ajunge la niște concepțiuni așa de puțin firești și așa de atroce ale existenței omenesti! Și ce foloase au tras ei din grotesca lor filozofie?... Puteau trăi așa de bine pe acest pământ bătrân, fecund și răbdător. Erau tineri, sănătoși, robuști; soarta lor ar fi fost ca a noastră a tuturor, întretăiată de incidente banale dar străbătută din când în când de plăceri calme și scumpe așa cum existența știe să ne dea une-ori. Și azi ei ar mai fi viețuit ca mine, și ca alții, ar fi respirat văzduhul blând al toamnei, și-ar fi scădat privirea în cerul albastru, ar fi privit cum lunecă vapoarele pe Sena și cum se joacă copiii în grădina Tuileries. Razele de soare i-ar fi în-

— „Liță, Liță, scoală!... Uite ce e: ai tu bani?”
— „Bani? Nimica toată!...”
— „Atunci ce ne facem?”
— „Cum, ce ne facem?”
— „Am dat suta de aseară. N'am decât o sută.”
— „Nu-i nimic — împrumutăm! Chelnăr!”
— „Stai, nu striga!”
— „De ce să nu strig?”
— „Amândoi își numără banii. Unul are o coșă, celalalt 80 de bani.”
— „A naibii treabă! Socotește... Cât am contat?... Firește, nu iese...”
— „Se uită unul la altul. Rid.”
— „Liță e gata cu planul de război: să ne împrumutăm dela tal!”
— „Lițu, cu un aier de grandseigneur, întreabă cursul ideii: „E prea mică suma.”
— „O rusine să te împrumuți numai cu atâta...”
— „Atunci?”
— „Lițu scipește șiret din gene, mișcând conștient din pleoapele înroșite — apoi dă poartă.”
— „Chelnăr... două sticle de șampanie?”
— „Ce faci, omule?”
— „Lasă-mă în pace!”
— „Șampanie Mumm?”, întrebă piccolo-ul, și mari.
— „Da! Nu ți-am spus odată?”, se răstește

Vasul cu ghiță e adus lângă ei — gâturile sticlelor de șampanie privesc din vas spre cei doi mosafiri de dimineată.

— „Cu ce ai să plătești?” îl întreabă pe Mitru, Liță, intrigat.

Mitru râde, vesel.

— „Nu ți-am spus că ești oaspele meu astăzi. O facem lată... Toarnă! Piccolo!”

Șampania musează în paharele lor. Ei ciocnesc și beau. Apă de sodă, cu zahăr!... Mumm.

— „Cel puțin dacă cheuim, să cheuim strașnic!” ermentează Mitru pasul său de mai înainte, fericit că a scos din toropeală, cel puțin cu sticlele Mumm, pe prietenul său.

— „Ce mai dorești, Liță? Caviar? Comandă-ți... un chilogram, cât vrei!... Un Knickebein? Ia-! Astăzi o facem lată...”

Melodia cu refrenul îl cuprinsese iarăș în mrejele ei.

Apoi, deodată, rezolut, dă ordin chelnăru-lui: „O trăsură!”

— „Un Gummradler?” întreabă chelnărul.

— „Gummradler!”, aprobă Mitru și-și dă gulerul paltonului în sus, autoritativ. Par'că ar fi intrat în trupul lui întreg spiritul aristocratic al ministeriului de externe.

Trăsura a tras la intrarea cafenelei.

— „Ce faci, Mitre?”, îl întreabă Liță.

— „Lasă numai pe mine!... Tu comandă ce-ți dorește inima, auzi?... Și așteaptă-mă aici. Vii în câteva minute!”

Mitru se ridică, dă mâna lui Liță și pleacă

într'un tempo maiestuos, de par'că ar fi comandantul din Aida, întors de pe câmpul de luptă, cu cununa de lauri pe cap.

Liță așteaptă 5—10—15 minute. Deodată aude trapul cailor. Trăsura se oprește, Mitru se scoboară radios, plătește birjarului și intră în cafenea.

— „Ce ți-am spus?... Astăzi o facem lată. Iată!” Și-l ia pe Liță laoparte și-i arată cinci hârtii de câte 20 de coroane. „Le-am împrumutat dela Franck. Îl cunoști tu pe Franck? Un samsar foarte de treabă. Dă cât vrei și așteaptă până în pânzele albe... Hăhăhă”, și ride sgomotos Mitru, „I-am trezit din somn. S'a freat la ochi, nu-i venea să creadă că mă vede sculat așa de dimineată. Când i-am cerut bani, mi-a zis: „Ei, acum cred că ești d-ta. Acum cred!” Nu-i așa, că are haz?”

— „Are haz!”, adaogă și Liță, făcând ochi mari.

Șampania Mumm le face cu ochiul. Caviarul — un sfer de chilogram — îi pofteste să guste.

— „Ei, spune că n'am spirit inventiv?”

— „Minuat!”

— „Tu n'ai fi știut ce să te faci într'o situație ca asta! Vezi — îți trebuie curaj, frate dragă. Curaj! Nu-ți pierde sârta, așa de curând! Dă piept cu dușmanul! Numai așa ești om, om în toată firea...” Liță ascultă extaziat, satisfăcut, că este prietenul unui astfel de om...

Pe afară treceau muncitori la lucru. Greoi, amărâți, cu fețele bătute de grijuri...

călzit încă, ar fi putut iubi sub castanii cu frunzele rare de pe Champ-Élysées. Și ar mai fi putut fi fericit, căci ori care dintre noi, ori cât de dureroasă i-ar fi soarta, poate fi fericit măcar câteva clipe, din când în când, pe acest pământ. Versul lui Sully-Prudhomme îmi cântă în minte:

Pour une heure de soleil, on bénit tout le jour.

Astăzi însă, Bonnot și Garnier putrezesc în pământ, iar numele lor e rostit cu blestem și cu desgust. Și în vreme ce noi vedem stolurile de rândunele emigrând pe deasupra catedralei Notre-Dame, în vreme ce Sena curge șoptind misterios, în vreme ce automobilele străbat avenue-urile și lumea se plimbă încetșor sub cerul curat al Parisului, obrajii lor buhăți crapă și se descompun, iar chipul lor, acum câteva luni rumen și tineresc, se preschimbă în rânjetul macabru al hăreilor de mort!

C. R. B.

Munca unui an.

Raportul general

al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”,
cătră adunarea generală, convocată în Sibiu,
la 13 și 14 Octombrie 1912.

(Continuare și fine.)

Biblioteca Asociațiunii.

Biblioteca Asociațiunii, în cursul anului 1911, s'a sporit cu 83 opuri în 93 volume, donate și cumpărate. La sfârșitul anului trecut în Bibliotecă erau 6451 opere în 8314 volume și 31 de hărți. Depozitul de cărți a crescut cu broșurile din „Biblioteca populară a Asociațiunii”, cu „Biblioteca Tineretului” și cu alte broșuri cumpărate de Asociațiune (Aurel Bratu: *Tovărășii pentru școlari*, 100 ex.: și I. Mateiu, *Preoțimea românească ardeleană în sec. XVII-lea*, 50 ex.) În depozit sunt 51,893 broșuri, 1893 volume și colecții din Transilvania din anii 1869—1911.

Lucrările de aranjare și catalogare la Bibliotecă sunt aproape terminate. Planurile de aranjare și catalogare au fost făcute de secretarul Oct. C. Tăslăuanu, după sistemul adoptat de Biblioteca Academiei Române și de alte Biblioteci moderne. Aceste planuri le-a executat cu multă conștiințiozitate, hărnicie și pricepere d. Ion Banciu, care e vrednic de toată lauda pentru lucrările săvârșite. Cărțile s'au aranjat în Bibliotecă după mărime. S'a făcut o secție a manuscriselor și o secție a ziarelor și a revistelor. Atât sala bibliotecii cât și sala de lectură e cu gust decorată de bibliotecarul I. Banciu. Catalogarea s'a făcut pe fișe după specialități. Mai e de terminat inventarul și catalogul după autori. Se va lucra și un regulament al bibliotecii după modelul celui dela Academia Română.

Muzeul Asociațiunii.

Colecțiile Muzeului, în cursul anului trecut, s'au sporit cu 457 obiecte și fotografii donate și 117 cumpărate, în total cu 574 bucăți. Cele mai multe le-a donat desp. Lăpușul-unguresc dela expoziția etnografică ce-a aranjat-o cu ocazia adunării cercuale.

Lucrările de catalogare și aranjare s'au continuat numai la sfârșitul anului, când comitetul central a încuviințat angajarea unei persoane ajutoare. Catalogarea obiectelor pe fișe aproape terminată. Aranjarea definitivă nu se va putea, însă, face, până când nu se vor găsi mijloace pentru comandarea mobilierului necesar.

Despre lucrările făcute la muzeu se vorbește mai pe larg în anexa a XIII-a, în care se publică raportul secretarului Oct. C. Tăslăuanu.

Școala civilă de fete.

Școala civilă de fete a Asociațiunii, în cursul anului 1911/12, a funcționat normal și cu rezultate morale pe deplin mulțumitoare.

Din anuarul școlii, anexat la acest raport, amintim următoarele date: în anul școlar 1911—12, în cele patru clase civile și în cursul complementar, au fost înscrise 118 eleve. Dintre elevele înscrise s'au prezentat la examen și s'au promovat 112. Cursurile s'au început la 1 Sep-

tembrie 1911, iar examenele dela sfârșitul anului s'au ținut dela 15—29 Iunie 1912.

Corpul didactic se compune din directorul școlii, 1 profesor definitiv, 2 profesoare definitive, 1 profesor suplinitor, angajat prin concurs în locul regretatului profesor Dr. Ioan Borgia, 2 profesoare suplinitoare, 2 catechete și 7 instructoare.

În internat au fost adăpostite 72 eleve, față de 73 din anul trecut școlar. Internatul a fost condus și supravegheat de o directoare, două guvernante și trei bone. Internatul a avut și un medic de casă. La sfârșitul anului s'a serbat împlinirea anului al 25-lea, de când d-șoara Elena Petrașcu, profesoară de limba franceză, a primit postul de directoare al internatului. Din acest prilej i s'a oferit un Album artistic, ca prinos de recunoștință pentru prețioasele servicii ce le-a adus educației fiicelor poporului român. D-șoara directoare cu sfârșitul anului s'a și retras dela conducerea internatului, retragere pe care comitetul central a fost silit să o iee cu multă părere de rău la cunoștință. Conducerea internatului a fost încredințată provizor d-șoarei Ana Broștean.

Incassările budgetare ale școlii au fost de cor. 50,598,59, iar cheltuielile de cor. 62,398,36; prin urmare școala a avut un deficit de cor. 12,799,41, care trebuie acoperit din fondul general. Deficitul a fost cauzat îndeosebi de scăderea numărului elevilor interne, de urcarea salariilor profesorilor și ale celui alt personal și de scumpirea alimentelor.

Școala Asociațiunii e expusă la asemenea fluctuațiuni financiare, deoarece ea nu dispune aproape de nici un fond. Întreaga regie a școlii până acum a fost acoperită din taxele școlare și din taxele internatului. Pentru a înlătura în viitor această situație nesigură, comitetul central a întemeiat un fond neatacabil al școlii, care la 20 Iunie a. c. a fost de cor. 10,423,08 și pe care an de an Asociațiunea îl alimentează cu o dotațiune fixă de cor. 2000 și cu eventualele excedente ale școlii și internatului. Ca să se poată alcătui budgetul școlii pe anul școlar 1912/13 comitetul central a decis să suprimă chiria de cor. 1500 ce avea să o plătească școala Asociațiunii; să subvenționeze școala din venitele Asociațiunii cu cor. 6000, dintre cari cor. 2000 sunt destinate pentru fondul neatacabil; să urce taxa internatului cu începerea anului școlar 1913/14 dela cor. 500 — la cor. 600 anual și să se facă toate economiile posibile la internat. Comitetul central nădăjduiește că prin aceste dispoziții se va îndrepta situația financiară a școlii.

Averea Asociațiunii.

În ce privește averea Asociațiunii, avem onoarea a vă raporta că a. 1911 a fost cel mai bun dintre câți i-a avut instituțiunea noastră, după cum se poate vedea din socotelile anexate sub XIV, întrucât venitele ne arată un plus de cor. 38,575 peste preliminar și cu coroane 33,560,22 mai mari ca venitele anului 1910. Din taxele dela membri s'au încassat cor. 16,464,71 peste preliminar și cu cor. 11,616,29 peste încassările anului 1910. Cheltuielile efective s'au urcat la cor. 68,928,15, — cu cor. 30,624,18 peste preliminar, dar cu cor. 7951,91 mai mici decât venitele.

Averea totală administrată de Asociațiune la sfârșitul anului 1911 era cor. 1,154,392,27, din cari subtrăgând pozițiile transitorii de cor. 168,470,03 și conturile neachitate încă, dar aparținătoare anului 1911, de cor. 26,344,93, rămâne o avere curată de cor. 958,587,31. A crescut deci față de anul premergător cu coroane 35,602,22.

Dela ultima adunare generală încoace, Asociațiunea a primit o nouă fundațiune dela fericita Sidonia Munteanu din Sibiu, care a testat spre scopuri culturale cor. 40,000, și este pe cale a primi un legat dela fericitul Dr. Simion Stoica, medic în Abrud, care a lăsat o avere cam de 10 mii coroane pentru înființarea unei școlii de fete în comuna sa natală Vaidasig și pentru a se împărți burse nepoților și strănepoților săi sau altor tineri.

Averea fundațiunii Dr. Gheorghe Anca din Oravița este pe cale a se preda în administra-

rea Asociațiunii și s'au luat dispoziții pentru compunerea literelor fundaționale. Fundațiunea Dr. Grigorie Sândeianu e încă în curs de pertractare.

În cursul anului trecut, Asociațiunea a primit următoarele donațiuni mai mari: Dela d. V. Stroescu 10,000 cor. pentru înființarea unei biblioteci pe seama studenților universitari din Cluj. O parte a venitelor acestei donațiuni s'a și destinat pentru înzestrarea Bibliotecii V. Stroescu, întemeiată de tinerimea universitară din Cluj. Tot dela V. Stroescu s'a primit suma de cor. 10,000, cu destinațiunea să se trimită două fete, ca să studieze dantelăria și doi băieți să învețe sculptura în lemn. Comitetul central studiind amănunțit chestiunea, a dat, prin concurs, două burse de câte 2500 cor. la două d-șoare, cari vor învăța dantelăria în Austria și Germania și vor studia organizarea atelierelor de industrie casnică din țările respective. Pe două calfe de tâmplărie le-a trimis la școala pentru industria lemnului din Câmpulungul Bucovinei. — Regretatul N. Densușianu, bibliotecar al Statului major din București și membru corespondent al Academiei Române, a lăsat Asociațiunii, prin testament, dreptul de proprietate asupra scrierilor sale tipărite și manuscrise. Institutul „Albina” a dăruit 1000 cor. pentru fondul Muzeului și 1000 cor. pentru fondul Gh. Barițiu. Raportăm cu părere de rău că dela foștii bursieri ai Asociațiunii, al căror număr e destul de mare, după cum se poate vedea din lista bursierilor publicată în numărul jubilar din anul trecut, n'a mai intrat nici o sumă.

Proiectul de budget pe anul 1913 se poate vedea în anexa a XV-a a acestui raport.

În acest proiect s'a luat, după cum am pomenit, pentru școala civilă de fete o subvenție anuală de cor. 6000, iar postul conferențiarului agronomic, dotat cu cor. 2000, s'a suprimat. Postul de conferențiar agronomic, fiind instituit de adunarea generală în urma recomandării comitetului central, rugăm on. adunarea generală să încuviințeze această suprimare, având în vedere lipsa de mijloace materiale a instituțiunii noastre.

În ce privește fondurile și fundațiunile din anii trecuți, date destinațiunii, avem onoarea a raporta, că venitele lor s'au întebunțat conform literelor fundaționale. Celelalte fundațiuni se găsesc în cursul lor normal.

Sedintele comitetului central.

După aceste informațiuni, mai amintim că comitetul central, dela ultima adunare generală a ținut 17 sedințe, în cari a rezolvat afacerile curente, cari, în înțelesul statutelor și regulamentelor, cad în sarcina sa. În special s'a ocupat cu ridicarea unui bust lui Gheorghe Barițiu, pe care l-a comandat la sculptorul Oscar Spaethe din București și care costă 10 mii de coroane. Inaugurarea acestui monument de artă se face deodată cu această adunare generală. Magistratul orașului Sibiu, refuzând să deie un loc în parcul orașului din fața Muzeului Asociațiunii, monumentul s'a asezat în grădina școlii civile de fete, de lângă Muzeu. Sumele încassate pentru busturile lui Gheorghe Barițiu și Mihail Eminescu se urcă la cor. 11,961,75, din cari se vor acoperi cheltuielile avute cu bustul lui Gh. Barițiu, urmând să se continue colectele pentru bustul proiectat al lui M. Eminescu.

Centenarul nașterii lui Gh. Barițiu, s'a serbat din partea comitetului central, la sărbătorile Rusaliilor, printr'un serviciu divin și printr'o conferință ținută de secretarul literar Octavian Goga. Acest centenar s'a serbat și de desp. Cluj al Asociațiunii, în Jucul de jos, comuna natală a lui Barițiu, la care a luat parte și vicepresidentul Asociațiunii, d. Dr. Vasile Suci, ca reprezentant al comitetului central.

Pentru adunarea fondului necesar clădirii internatului studentesc Petran din Cluj, comitetul central n'a putut face apel la public, deoarece în acest an colectele publice au fost așa de multe, încât apelul comitetului cu greu ar fi avut rezultatul dorit.

Comitetul central s'a ocupat și cu propunerile interne la adunarea gnerală trecută, dar nu le-a găsit deocamdată realizabile pe nici una.

În sfârșit a schimbat orele de birou, iară de la 8 a. m. — 2 p. p. și vara de la 7—1. Rugăm deci adunarea generală să modifice în acest sens §. 22 din regulamentul afacerilor interne ale comitetului central.

Propuneri.

Amăsurat dispozițiilor statutelor, comitetul central roagă onorata adunare generală:

a) să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general;

b) să deie expresie durerii sale pentru pierderea membrilor comitetului central și ai secțiilor științifice literare, a binefăcătorilor și a celorlalți membri decedați dela ultima adunare generală încoace;

c) să mulțumească tuturor binefăcătorilor, cari au făcut donațiuni pentru așezămintele instituțiilor noastre și pentru scopurile culturale urmărite de Asociațiune, în special dlui V. Stroescu;

d) să aprobe dispozițiile comitetului central privitoare la acțiunea cooperativă;

e) să decidă suprimarea postului de conferențiar agronomic, din lipsa de mijloace;

f) să aprobe modificarea §-lui 22 din Regulamentul afacerilor interne ale comitetului central precum urmează:

§. 22.

Biroul se compune din funcționarii Asociațiunii (§. 24 Statute) cari își fac serviciul în cancelaria Asociațiunii.

Afară de prezident, viceprezident și controlor toți ceilalți funcționari sunt obligați a ține în fiecare zi ore de birou, și anume: iarna de la 8—2 p. m. și vara de la 7—1 p. m. Sala de lectură a bibliotecii va fi deschisă pentru public în toate zilele de lucru de la 5—7 seara.

Orele oficioase ale fiecărui funcționar se vor anunța pe ușa cancelariei.

g) să voteze din suma colectată pentru busturile lui Eminescu și Gh. Barițiu acoperirea cheltuielilor avute cu ridicarea monumentului Gh. Barițiu;

h) să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea financiară a anului 1911 și să deie comitetului central absolut pentru această gestiune;

i) să aprobe dispozițiile comitetului central din anul curent, cari au reclamat trecerea peste sumele prevăzute în budgetul anului 1912 și despre care se prezintă onor. adunări generale raport separat;

l) să aprobe proiectul de budget pe 1913;

m) să întregească comitetul central prin alegerea unui membru ordinar și a unui membru suplinitor;

n) să fixeze locul pentru adunarea generală viitoare.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută în 7 Septembrie 1912.

Andrelu Bârseanu,
president.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Aviz

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor loala se va trimite după sistemul nou folosit și la folle mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevolască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Din delegațiuni.

Ședințele subcomisiunilor delegațiunilor ungare.

Subcomisiunea de război a delegațiunii ungare s'a întrunit ieri la orele 11 a. m. la o ședință, sub președinția contelui Augustin Zichy. — În numele comisiunii industriale, Hegedüs Loránt propune, ca subcomisiunea să roage pe ministrul de război să pună la dispozițiunea subcomisiunii toate actele referitoare la tratatele de război și marină. Ministrul comun de război, cav. de Auffenberg promite că va satisface acestei cereri.

Se trece apoi la discuția cheltuielilor accidentale din armată. Delegatul Miklós Ödön întreabă pe ministrul de război, cari pot fi cauzele exploziunilor dese dela depozitele de praf de pușcă. Ministrul Auffenberg răspunde că anchetele ce s'au făcut în repetite rânduri au stabilit că aceste exploziuni n'au de a face nimic cu calitatea prafului de pușcă, care e absolut ineseptionabil.

La discuția creditului extraordinar reclamat de nouile investiții în armată, referentul Hegedüs Loránt spune că a studiat toate actele privitoare la distribuția celor 10 milioane de coroane votate pentru armată. Actele le pune acum la dispozițiunea subcomisiunii, rugându-l să le privească ca acte confidentiale. În ce privește creditul cerut pentru construirea căilor de comunicație din Bosnia, referentul propune ca acest credit să fie lăsat în sarcina bugetului Bosniei.

Se votează toate cheltuielile cerute și cu aceasta ședința s'a sfârșit. După ședința membrilor delegațiunii vizitează arsenalul.

În comisiunea de industrie s'a discutat chestiunea comandelor pentru armată. La un rezultat definitiv nu s'a ajuns. Comisiunea va studia încă această chestiune, scoasă la suprafață de delegații ungari, cari cer sprijinirea industriei din Ungaria în aceeași măsură cu cea din Austria.

Vorbirea lui Bilinski.

Ministrul afacerilor comune de finanțe, Dr. Bilinski, în ședința de ieri a subcomisiunii bosniace a stăruit pe lângă lărgirea autonomiei bosniace, și introducerea mai multor drepturi pe cari le-a reclamat dieta provincială. Cere pe baza programului ministeriului comun de finanțe, ca din finanțele comune să înființeze mai multe căi ferate. Dacă s'ar lua dispozițiuni imediate cheltuielile în cei 5—6 ani, în cari se pot introduce căi, ar costa cam 260 milioane coroane. Referitor la afacerile interne ale Bosniei, ministrul a semnalat conflictul de pe urma aruncării de dare în 1911 și a declarat că în decurs de 6 ani el nu va urca dările. În mijlocul lunii Octombrie se vor întruni și în dieta provincială. De încheiere spune, că dacă cele două parlamente vor vota legile corăspunzătoare, vor mijloci o înflorire uimitoare a provinciei, în interesul economic și politic al monarhiei.

S'a pornit apoi o vie discuție în jurul acestei chestiuni și în sfârșit bugetul s'a primit fără nici o modificare.

După votarea cheltuielilor, ministrul de finanțe Bilinski ia încă odată cuvântul, asigurând pe membrii delegațiunii că atât timp cât va avea el în mână conducerea afacerilor din Bosnia, interesele populațiunii bosniace le va reprezenta ca și pe ale sale proprii. Trebuie recunoscută deplin importanța reformelor economice puse în vedere și atunci oricine va concede că mai întâi acestea vor trebui rezolvite și numai după aceea cele de ordin politic. Își exprimă în sfârșit nădejdea că sprijinindu-se pe loialitatea naționalităților din Bosnia dovedită în atâtea rânduri, nu va întâmpina mari greutăți la creierea acestor reforme.

Scrisoare din Londra.

Presă engleză și situația din Turcia. — Moartea lui Marschall von Bieberstein. — În contra Home Rule-ului. — Din impresiile unui englez în România.

Londra, 1 Octombrie.

O mare nedumerire domnește în presa engleză cu privire la situația din Turcia. Știrile se schimbă dintr'o zi într'alta. Cercurile politice sunt îngrijate mai ales de tendința de apropiere ce se observă dela un timp între Serbia, Bulgaria și Grecia. De trei ori — și în articole de fond, a revenit „Times” asupra acestei chestii. Corespondentul din Sofia adaugă în numărul de azi:

„O convenție între Grecia, Muntenegru, Serbia și Bulgaria cu privire la o acțiune comună se consideră aci un fapt accompli. „Jiar corespondentul lui „Daily Telegraph” scrie că, într'un interview avut la Belgrad cu primul ministru al Serbiei, acesta i-a declarat următoarele: „În lunile din urmă, condițiile din Turcia merg tot mai rău. Toate încercările de reformă s'au dat uitării. Situația conaționalilor noștri a ajuns de nesuferit. Trebuie să facem orice efort, ca să câștigăm pentru conaționalii noștri o dezvoltare pacinică și durabilă în Balcani.”

Noi cerem autonomie pentru Vechia Serbie, cuprinzând vilaetul Cosovo, sangiacul Novi-bazar și partea de nord a vilaetului Scutari.”

*

Toate ziarele au deplâns în cuvinte calde moartea lui Marschal von Bieberstein. Câteva luni în urmă, trimiterea lui ca ambasador în Londra, era un eveniment însemnat, și a stărnit discuții și întrepreri numeroase. E drept, că se aștepta mult dela energia și tactul acestui mare diplomat. El însuși credea, că va fi în stare să-și încunună cariera și prin această izbândă: găsirea unei căi de apropiere între Germania și Anglia. Prin moartea lui Marschal von Bieberstein, și noi Români pierdem un prieten. Ca ambasador la Constantinopol de multe ori a sprijinit cauza românească din Macedonia. Însăș Tradeaua, prin care se recunoaște elementul românesc în Turcia ca neam a parte, nu știm dacă s'ar fi obținut fără stăruința și mijlocirea lui Marschal von Bieberstein.

*

Alaltăeri a fost în Irlanda ceeace ziarele au numit: „o zi mare pentru Ulster”. Manifestațiunile ce se urmează de câteva zile în această provincie au culminat însemnarea unui Covenant. E medievul cuvântul, și te duce cu gândul la vechi și aprinse lupte religioase, al căror spirit tot mai dăinuiește prin Irlanda. Firește, patima și ura dintre catolici și protestanți, diferitele interese de clasă caută să se ascundă sub un sentiment patriotic, și acest Covenant modern vrea să însemne: angajamentul ce-și iau în scris și în chip solemn bună parte din locuitorii provinciei Ulster de a se opune la introducerea Home Rule-ului în Irlanda; și în cazul când parlamentul va fi înființat, să nu-i recunoască autoritatea.

*

În ultimul număr din revista „Saturday Review” d. James Baker publică un articol: „Balcanii în ziua de azi.” Autorul a călătorit și prin România, și ne dă unele impresii interesante, din cari scot cele ce urmează:

„Bucureștiul, un mic Bruxelles, cum poate fi numit cu drept cuvânt, e plin de străzi frumoase, bulevarde și clădiri mari. Dar dute în părțile marginase ale orașului, și te afli printre grămezi de mici bordece, strânse laolaltă, și locuite de oameni în chip pitoresc de zdrențăroși.

Portul femeilor e plin de culoare, și lucrul de mână și broderia de pe dânsul, sunt artistice. Cu privire la țărani, descrierea dată de un tânăr avocat român, e următoarea: „Sunt inteligenți, dar sălbatici.” La Giurgiu, am auzit deasemeni o doamnă din București spunând despre țărani români, că sunt sălbatici.”

D. Larungu.

In preajma războiului.

Austro-Ungaria mobilizează. — Memoriul confederației balcanice. — Rolul decisiv al României. — Armata bulgară a trecut granița turcească. — Primele ciocniri.

Arad, 4 Octombrie.

Ori cât de optimiști am fi trebuie să recunoaștem, că războiul balcanic este absolut inevitabil. In ori ce moment se așteaptă trimiterea memoriului celor patru state balcanice către Turcia. In cazul acesta un război între statele balcanice și Turcia va fi inevitabil. Sosesc știri serioase despre incidente adevărat războinice între vasele grecești și turcești.

Rolul monarhiei austro-ungare în corul războiului balcanic începe a se reliefa tot mai limpede. In cercurile politice se vorbește cu siguranță, că România va avea un rol important și anume, în caz de nevoie ea să intervină între beligeranți. Austro-Ungariei, în acest caz i-ar reveni rolul de a se ocupa de toate acțiunile militare ale României. O perspectivă de mare importanță istorică, aceasta — pentru neamul românesc de pretutindeni. Fiecare clipă poate să ne aducă surprizele ei — hotăritoare.

Dar ori cât de întunecate sortile păcii, nu trebuie să pierdem speranța într'un neprevăzut eveniment favorabil.

Suntem la începutul lui Octombrie și peste o lună-două vălul alb al zăpezii se va așterne peste văile prăpăstioase și peste dealurile și munții Balcanilor. Un război în timp de iarnă este cu desăvârșire greu în Balcani. Să ne amintim cât au trebuit să sufere armatele românești și rusești sub Plevna în toamna anului 1877 și câte au mai îndurat Rușii în cursul iernei ce a urmat, cât au pătimit la Șipca și în alte strîmtori neprietenose, pline de omăt, până când au răzbit spre San Stefano...

După informațiunile cele mai recente se pare că armata bulgară nu este destul de bine echipată pentru o campanie de iarnă. Poate că statul major din Sofia se va lăsa decis de această considerațiune și va amâna războiul pentru primăvară când este mult mai ușor de dus și costă și mai puțin. Căci nu trebuie să trecem cu vederea că finanțele Bulgariei nu sunt din cele mai strălucite și argumentele de ordin financiar pot să joace un rol destul de important la Bulgari.

Poate ca aceste considerațiuni, precum și insistențele pentru pace ale marilor puteri să-i convingă pe Bulgari să mai amâne războiul lor așa de mult dorit. Dacă oficialitatea bulgară, în primul rând regele Ferdinand, va izbuti să facă să triumfeze acest punct de vedere și să mai țină în frâu, cel puțin până la primăvară, mișcarea populară, atunci vor putea spera în menținerea păcii.

Sunt însă uri așa de adânci la mijloc, sentimente de răsă așa de puternice și gânduri de răzbunare așa de vechi, încât speranța aceasta devine din ce în ce mai slabă și amicii vor trebui să renunțe la ideea de a mai salva pacea Europei printr'o supremă efortare. Față de pornirile mari, epocale, ale națiunilor, cari vorbesc rar dar când vorbesc cu tăișul sabiei, chiar și cea mai iscusită diplomatie este neputincioasă și străduințele ei rămân aproape ridicole, — cum ar fi o luptă a omului contra naturii care l'a creat... Diplomatiile pot să modifice rezultatul luptei din-

tre neamuri dar nu vor putea, niciodată, împiedeca cursul firesc al lucrurilor, mișcările mari ale națiunilor cari se simt nedreptățite și se zbat ca să ajungă sub razele dătătoare de viață ale soarelui libertății și independenței naționale!

Rusia în ajutorul statelor balcanice.

Cetinje. — Nikita a ținut azi o vorbire demonstranților din fereastra conacului. Regele Muntenegrului a spus în vorbirea lui, că Rusia și-a arătat prietenia ei față de statele slave de sud mobilizându-și armata și țarul își va întinde mâna lui ocrotitoare deasupra statelor din Balcan.

Rusia contra României?

Viena. — Ziarul bucureștean „Dimineața” primește următoarea telegramă: *In cercurile politice vieneze mobilizarea de probă a armatei rusești este considerată ca exclusiv îndreptată contra României.*

Nunțirea regelui Carol ca feldmareșal al întregii armate rusești, tocmai în aceste momente grave, este comentată cu multă aprindere în toate cercurile diplomatice și politice.

Gestul acesta al țarului este simptomatic. Rusia demonstrează astfel că este dispusă să avanteze România dacă ea nu se va amesteca în războiul pe care Bulgaria îl va duce contra Turciei.

In acelaș timp însă, prin mobilizarea ei de probă, ea amenință România cu invaziunea trupelor rusești în țara românească în cazul când soldații români ar încerca să treacă Dunărea.

Mandatul României.

Viena. — România are aproape un milion de soldați bine disciplinați, cari vor putea să țină în șac alianța balcanică, care și-a concentrat deja numeroase forțe armate la granița românească. In București se desminte, însă aici se știe, că manevrele românești sunt numai un paravan pentru acoperirea mobilizării. Acțiunea militară a României ar fi sprijinită și de către o demonstrație a flotei puterilor. In tot cazul alianța balcanică își da seama despre atacul pe la spate al României.

In cercurile politice bine inițiate se afirmă, că cu prilejul audienței de ieri ministrul de externe cont. Berchtold a raportat M. Sale monarhului despre aceasta.

In jurul mobilizării României.

București. — Până în momentul de față nu s'a luat nici o hotărîre oficială asupra mobilizării, fiindcă România e mobilizată și pregătită în vederea manevrelor. Totuș, dacă evenimentele din Balcani se vor precipita, se va da ordin de mobilizare, cât mai neîntârziat. In cazul acesta se vor mobiliza corpurile 3 și 5 de armată.

Turcia incheie pace cu Italia.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri otoman a hotărît că se invoiește la ultimele propoziții de pace ale Italiei și astfel războiul tripolitan se consideră de terminat. Turcia prin aceasta își are libere toate trupele sale și va sta cu întreagă forța ei armată în fața trupelor statelor balcanice coalitate.

Armata bulgară a intrat in Turcia?

Constantinopol. — S'a răspândit vestea că fulgerul că primele ciocniri între armata bul-

gară și cea turcească s'a întâmplat. Bulgarii au trecut granița. Știrea încă nu e confirmată, amănunte lipsesc.

Londra. — O telegramă sosită din Constantinopol aduce vestea, că armata bulgară a trecut granița la satul Harmoni, care se află la câțiva kilometri numai de orașul Adrianopol și între trupele bulgare și turcești s'a început lupta.

Turcia nu cedează.

Colonia. — In cercurile de aici nu se mai speră o ameliorare a situației. Se crede că războiul se poate împiedeca, numai dacă puterile vor constringe cu forța armată statele balcanice a înceta cu mobilizările. *Turcii nu permit nici decum trecerea vaselor grecești prin Dardanele și rețin și munițiunea sârbească.* Un ministru turc a declarat că Bulgarii au trecut granița. *Declarații hotăritoare se vor da numai luni.*

Constantinopol. — Intreagă presa turcească cere război. „Sabah” e informat că Bulgaria va declara război în câteva zile, probabil în ziua aniversării proclamării regatului bulgar (5 Oct.) Nervozitatea cu care se mobilizează in Turcia arată că Turcii nu voiesc să aștepte atacul Bulgarilor nepregătiți. In apropierea satului Kirsall dela granița, Bulgarii i-au atacat pe Turci și au avut patru morți. In ziua aniversării nașterii sultanului ambasada turcă, bulgară și grecească n'au arborat steagul ca în alți ani.

Londra. — Agenția Reuter e informată că Turcia a adus la cunoștința marilor puteri față cu atitudinea agresivă a statelor balcanice își păstrează libertatea de acțiune în convingerea că, întreagă lumea cultă îi va da dreptate pentru atitudinea ei moderată. Dar aceasta nici decum nu exclude ca Turcia să nu ia măsurile necesare pentru apărarea siguranței, prestigiului și a drepturilor ei.

Austro-Ungaria și Rusia pe primul plan.

Paris. — Din telegramele sosite ieri până la 8 ore seara in ministerul de externe francez se vede că situația în Balcani nu s'a schimbat și pentru câteva zile va rămâne aceeaș. Referitor la mobilizarea României încă n'a sosit nici o confirmare. Nici aceea nu s'a confirmat încă că între trupele bulgare și turcești s'ar fi întâmplat ciocniri. Conferințele dintre puteri sunt tot mai favorabile.

In urma împrejurării că evenimentele din Balcani interesează mai de aproape monarhia austro-ungară și Rusia, Germania, Franța, Anglia și Italia sunt aplicate a autoriza ca mandatarii aceste două mari puteri pentru a rezolva chestiunile orientale.

Marile puteri pentru pace.

Paris. — Ieri după amiază s'a ținut consiliul de miniștri, la care a presidat chiar președintele republicii, Fallières. Din sursă bine informată se anunță că, între Franța și Rusia s'a ajuns la o înțelegere deplină în rezolvirea chestiunilor critice din Balcan. Înțelegerea e că puterile prin notă identică sau colectivă vor face cunoscut Porții, că străduința lor e ca Poarta să introducă reforme mai mari în Macedonia.

O sută milioane de cartușe pentru Bulgaria.

Pojon. — Fabrica de cartușe de aici a primit comandă din Bulgaria pentru o sută milioane cartușe. Imediat s'au și început lucrările, pentru că cartușele trebuie să se expedieze în termen de o lună.

Rusia pentru pace.

Petersburg. — In ministerul de externe încă nu s'a pierdut speranța că va succeda a împiedeca în ultimul moment izbucnirea războiului Neradow, care conduce afacerile externe în sensul lui Sasanow, care de prezent se află în Franța, l'a provocat pe ambasadorul rus din Constantinopol să deie tot sprijinul la Poartă a ambasadorilor triplei alianțe în scopul menținerii păcii.

Regele Greciei pleacă acasă.

Athina. — Prințul Andrei s'a prezentat azi în ministerul de război și a cerut permisiune pentru a intra în serviciul patriei. Ieri seara în întreg orașul au fost demonstrații însuflețite. Generalul Sapuznakiz a fost numit comandant al armatei din Epir. Duminecă va sosi acasă regele George. Pentru primirea lui se fac mari pregătiri.

Întelegerea între Austro-Ungaria și Rusia.

Paris. — Până când în Balcan se lucră cu o luptă febrilă la mobilizarea armatelor, în capitala Franței diplomația se străduiește cu aceeași luptă a termina conferințele pentru împiedicarea eventual localizarea războiului. Ministrul conduce însuși aceste conferințe și se arată tot mai vădit că dintre puteri Franța voiește mai sincer pacea, având ea 2 milioane și jumătate franci așezați la societățile de întreprindere bulgare și sârbești. Soarta acestei sume, de sine înțelese, depinde de la războiul din Balcan. Mai mult ar fi atinsă însă Franța în cazul unei conflagrații europene având în Rusia 7 miliarde franci. Iar în acest caz în primul rând sunt interesate Austro-Ungaria și Rusia. Aceasta e explicația că în Paris se lucră cu toată puterea pentru ca înțelegerea între Rusia și Austro-Ungaria să fie deplină. În tratativele cari s'au purtat până acum, Franța a avut rolul de intermediatoare. Aci așa se știe că înțelegerea nu s'a încheiat până acum, dar tratativele se află în stadiul cel mai favorabil. Întregă presa franceză pledează pentru o înțelegere perfectă între Rusia și Austro-Ungaria. „Petit Republic” organul ministrului francez, Dupuy, scrie în numărul său de azi că, unicul mijloc pentru împiedicarea unei conflagrații europene e o înțelegere între Austro-Ungaria și Rusia, care trebuie să devină perfectă, până încă nu s'a auzit prima bubuitură de tun în Balcan.

Ministrul de externe rus, Sassanow și-a amânât plecarea sa la Berlin pe mâine, Sâmbătă. După știrile sosite, Sassanow va merge în audiență la împăratul Wilhelm și din Berlin probabil va merge la Viena. Dacă aceasta călătorie se va întâmpla atunci aceasta va fi un semn că între Rusia și Austro-Ungaria înțelegerea e perfectă.

Întârzierea marilor puteri.

Viena. — Conte Berchtold l'a primit ieri pe ambasadorul Germaniei, Tschirsky, apoi a conferat timp îndelungat cu ambasadorul Turciei, Mavrogeni. După depărtarea ambasadorului turc, contele Berchtold a plecat imediat în Burg la împăratul unde a fost în audiență mai mult de-o oră.

Pe baza informațiilor primite în ministerul de externe situația e agravată mai cu seamă de împrejurarea că marile puteri până acum încă nu s'au putut înțelege cum să se facă pasul pământ la Constantinopol și în capitalele statelor balcanice. Toate ambasaderele sunt în legătură neîntreruptă cu guvernele respective ale statelor balcanice, dar un pos comun până acum nu s'a întreprins. Iar statele balcanice nici decum nu arată nici o înclinațiune pentru a aștepta hotărârea târzie a marilor puteri. *Se poate întâmpla că, până când vor putea ajunge puterile la o înțelegere între sine să se întâmple ciocnirea în Balcani, iar intervenția comună a puterilor să vină prea târziu.*

De ce întârzie nota statelor balcanice.

Athina. — Statele balcanice încă n'au prezentat nota comună la Poartă. Cauza întârzierii e de-o parte că mai întâi se așteaptă terminarea mobilizării în fiecare stat, iar de altă parte reprezentanții la Poartă încă n'au primit instrucții dela guvernele lor. Reprezentanții din Con-

stantinopel se plâng în general că de două zile nu primesc telegrame dela guvernele lor și dacă și primesc vre-una e atât de ciuntită încât nu o pot nici decum deslega. Așa se vede că Poarta intenționat reține și ciunțește telegramele, numai ca să câștige timp pentru pregătirea armatei sale.

Mișcarea războinică și Bursa din București.

București. — După cum era de prevăzut, — știrile alarmante din peninsula balcanică și din Europa, au produs o mare impresie și la bursa din București. Dimineața de Marți a fost foarte agitată. De cum a început mișcarea în piață, s'a observat o scădere.

Unele bănci au apărut ca cumpărătoare și au încercat să oprească această tendință, ceea ce un moment le-a și succedat. În cele din urmă însă pesimismul a biruit, și mai toate valorile au încheiat în scădere față de cursul zilei precedente. Chiar și compartimentul asigurărilor, care în ultimul timp se arătase foarte rezistent, a sfârșit prin a ceda.

Știrile alarmante au avut de efect că băncile au chemat pe cumpărătorii de valori în report, la acoperire. Cine cunoaște câtuș de puțin bursa, știe că aceasta trebuie să atragă după sine, mai mult încă decât știrile din străinătate, scăderea cursurilor.

Băncile au început să restrângă și creditele. Urmarea e o mare perturbare pe piață, care ar trebui oprită de îndată dacă nu vom ca fără motiv deciziv să asistăm la o adevărată prăbușire.

La bursa din Budapesta, știrile războinice au produs o panică indescriptibilă. O seamă de capitaliști, mari și mici, cari jucau la bursă, s'au nenorocit în urma scăderii brusce a valorilor. Abia ieri, spiritele au început a se mai liniști. Azi însă s'a observat un curent pesimist ca și în ziua dintâi.

Entuziasmul dela Rusciuk.

Rusciuk. — Ordinul de mobilizare generală a provocat în Rusciuk, al doilea oraș al Bulgariei, un mare entuziasm. S'a format un convoi de câteva sute de voluntari bulgari și parte macedoneni, cari având în frunte pe doctorul Marcoff, Gridoff, Paliscruseff, fost deputat, și arhitectul Iancoff, au făcut manifestațiuni pe străzile orașului strigând: „Trăiască războiul! Jos Turcia!” Convoitul a pornit de pe strada Alexandrovska și urmat de sute de cetățeni a trecut pe la consulul român. Aici au manifestat pentru România, ținându-se discursuri de laudă și recunoștință. Apoi au trecut pe la consulul răsesc. Aici au manifestat pentru imperiul răsesc, ținându-se discursuri prin cari arătau sprijinul de care s'au folosit din partea Rusiei. După aceea au pornit trecând prin fața cazarmelor unde au manifestat pentru armată.

În oraș aglomerația e foarte mare. Au sosit din districtul Rusciukului mii de rezerviști, căci au fost concentrate toate rezervele dela 1886 până azi. Regimentele de infanterie 2 și 5 sunt gata de plecare. Mâne se vor duce spre granița turcească. Mii de rezerviști concentrați formează regimentele 43, 44, 45 și 46 și vor pleca peste câteva zile. Orașul se găsește sub stare de asediu. Patrulă militară circulă cu baionetele la armă pe străzi. Cartierele muzulmane sunt păzite de trupe, spre a preveni manifestațiunile populației bulgare.

Cărți școlare, avize, anuare, condol de pătră, burete, gumă de șters, creioane pastele, cuete de dosemn cu modele, modele pentru dosemn, etc. etc., sunt de vânzare cu preț moderat la „Librăria Tribuna” din Arad.

Catastrofa îngrozitoare de pe Dunăre.**Amănunte complete.**

E fapt cert că groasnică nenorocire care a lovit așa de crud atâtea familii românești, s'a întâmplat după ora 8 seara. Alegațiunea, că șalupa nu era luminată și că cei de pe vasul Széchenyi István n'au putut s'o observe la vreme, nu pare verosimilă. De altfel ea nu e susținută decât de personalul vaporului unguresc care n'ar avea altă scuză. Din înțeleala vertiginosă cu care șalupa „Trotus” a fost scufundată, se vede cât de mare a fost viteza vaporului; faptul acesta poate n'ar avea însemnătate, dacă n'am ține socoteală că distanța dela locul catastrofei și până în port era foarte mică. Asupra acestor chestiuni se discută cu mult interes în lumea oficioasă din România. Autoritățile civile și militare au început o anchetă serioasă, la care asistă și un inspector al navigațiunii ungurești.

Știrea groasnică nenorociri a fost comunicată și M. Sale Regelui Carol.

Între cei înecați se știe se află și maiorul Grigoratu Gheorghe. Pare că asupra acestui om a stăpânit totdeauna o fatalitate groasnică. O soră a sa a murit zilele trecute. Soția și copilul i-au fost uciși în catastrofa de cale ferată din gara Brazi, întâmplată în 1904.

Se știe că atunci locotenent fiind, Grigoratu se afla cu soția și cu copila sa într'un vagon de clasa I. Fetita se juca la fereastră cu un corn care i-a scăpat din mână. Aplecându-se după jucăria sa, copilă căzu pe fereastră. D-na Grigoratu speriată, se repezi și dânsa și aplecându-se pe fereastră tocmai în momentul când trenul în care se afla se ciocnea teribil cu un alt tren, a fost tăiată în două împreună cu fetița, sub ochii bărbatului ei.

De-atunci Grigoratu a dus ani de zile o viață de chinuri. Chipul femeii sale de o frumusețe răpitoare, care-l iubea atât de mult și al copilei nu-i mai ieșeau din minte. Și nu s'a mai căsătorit. Acum însuși el a trebuit să fie răpus de o moarte tot atât de stupidă. Și cu el au perit atâția buni camarazi în floarea vârstei.

Cum s'a întâmplat nenorocirea?

Ciocnirea a avut loc la orele 7 jumătate în punctul Sultana.

Vaporul a lovit șalupa în partea stângă cauzându-i o mare spărtură, pe unde a pătruns apa iar vasul a dispărut în valuri. Vaporul a lansat imediat colacii de salvare și bărcile, dar era prea târziu.

Locotenentul Petrescu Năstase împreună cu mai mulți soldați și garde inferioare, sărind în apă, după o luptă disperată cu valurile, au scăpat la mal. Ofițerii și soldații din cabine neavând timp să iasă pe punte au perit cu toți în valuri. Asupra cauzelor cari au provocat catastrofa aflăm că lanțul cârmei dela șalupă rupându-se în mers, timonierului i-a fost imposibil să evite ciocnirea. Pe lângă aceasta în punctul unde a avut loc ciocnirea, Dunărea face o curbă încât e imposibilă observarea semnalelor decât doar dela o mică distanță.

Vasul unguresc a suferit și el însemnate avarii, cu toate acestea și-a putut continua drumul.

Ofițerii de pe șalupă erau toți din batalionul II de vânători din Focșani și veniseră la Hârșova în vederea manevrelor-regale.

Ce spun martorii oculari?

D. inginer Florian care se găsea în timpul catastrofei pe bordul vasului de pasageri „Széchenyi István”, povesteste următoarele:

Nenorocirea s'a petrecut la ora 8 fără 3 minute, în dreptul kilometrului 250 în mijlocul Du-

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest coupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrásynr. 20

palatul Fischer iliz

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, cicrapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

CI 132-100

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Octombrie 1912.

Societatea de lectură a despărțământului teologic din Arad s'a constituit pe anul școlar 1912/13 în ședința ținută la 20 Sept. (3 Oct.) a. c. sub-presidiul Prea Cuvioșiei Sale Roman R. Ciorogariu, director seminarial, în modul următor: vicepreședinte: Aurel Sebeșan teol. c. III; secretar: Emilian Căpitan teol. c. II; notari: Petru Tăran teol. c. III; notari: Cornel Givulescu teol. c. I.; Cassar: Gheorghe Papp teol. c. II; bibliotecar: Vasile Rugea teol. c. II; vicebibliotecar: Augustin Vancea teol. c. I; controlor: Vasile M. Vaidean teol. c. III; econom: Vasile Medrea teol. c. II; comisia literară: Ignatie Borza teol. c. III; Emilian Grădinaru teol. c. III; Ioan Cioflan teol. c. II; Silviu S. Sabău teol. c. II; Ioan Cotuna teol. c. I; Ioan Maxim teol. c. I; Comisia revizuitoare: Ioan Frâncu teol. c. II; Alexiu Olariu teol. c. I.

Nou medic român. Dl Valeriu Muscan în 28 Septembrie a. c. a fost promovat *doctor* în științele medicale la universitatea din Budapesta. — Felicitări!

Invitare la serbările culturale, ce se vor aranja la 6 Octombrie 1912 st. n. în Sercaia, din prilejul noului despărțământ al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român. Program: 1. La orele 9 a. m. primirea delegatului comitetului central. 2. La orele 10 a. m. serviciul divin în biserica gr. cat. din loc. 3. La orele 11 a. m. ședință festivă. 4. La ora 1 p. m. masă comună. 5. La orele 3 întrecere de jocuri țărănești. 6. La orele 7^{1/2} reprezentare teatrală cu concursul dlui director artistic Aurel P. Bănuț. 7. Dans. În pauză se vor juca: „Hora fetelor”, „Călușerul” și „Bătuta”. Taxele de intrare: Locul I. 2 cor. de persoană; locul II. 1 cor. de persoană.

Nou avocat român. Luni în 30 Sept. a depus cu succes cenzura de avocat înaintea tablei reg. din Târgul-Mureșului, Dr. David Bleahu din Alma (com. Târnavei-mici).

Necrolog. Cu inima zdrobită de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților trecerea din viață a scumpei și acuitatei noastre soții și mamă Lucreția Trailovici născ. Sdic întâmplată Marti la 1 Octombrie st. n. 1912 la 4^{1/2} ore d. a. în al 32-lea an al etății și al 12-lea al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești se vor așeza spre veșnică odihnă Joi în 3 Octombrie n. c. la orele 2 d. a. în cimitirul din localitate. Coștei, 2 Octombrie st. n. 1912. În veci pomenirea ei! Preot Victor Trailovici soț. Mărioara, Cornelia, Victoria, Victor, Ioan, Octavian, Gheorghe și Liviu Trailovici fiice și fii.

Logodnă. Administrației ziarului nostru a trimis pentru „fondul ziaristilor” bravul tîmăr, din Tohanul-vechiu, viitor preot în Bărcut, Mircea Thomas în locul anunțurilor de logodnă cu dragălașa d-șoară Eugenia Gogonea, din Poiana Mărului, suma de 5 cor. Dorim viitor frumos tinerei părechi.

Cununie. D. Teodor Ciuhandu cand. de preot s'a cununat Duminecă cu dșoara Sidonia Petras în Șepreș. Felicitări!

N'au toți aripi! Intre cele mai lărmuitoare nații ale pământului, e și cea ungurească. Când e vorba de ispravă, atunci își dă în petec. Nu-și ia seama că nu oricine are aripi să zboare. „Cel mai îndrăzneț pilot maghiar” — a fost sacrificat pe altarul rușinei mai deunăzi aci în Arad. Acum primim vestea că un anume Takács și-ar fi făcut placate cu următorul conținut: „Dacă orice român jertfește pentru mașina șoimului Ardealului Vlaicu, desigur orice ungur trebuie să jertfească ceva pentru un zburător de nația lui”. — Ei, bine, a venit momentul zborului și când era să părăsească pământul, dihania naibii, s'a acățat de o tufă de spini — și mai va, dacă poți!

Guvernul Prusiei pentru ieșirea tralului. Guvernul Prusiei a hotărât să lase liberă intrarea cărnei de vită din Rusia europeană și a

a plecat și d. general Eugen Eustațiu comandantul marinei române și d. inspector al navigației fluviale din Galați pentru a lua parte la facerea anchetei.

Se comunică din Galați că monitorul de pe Dunăre „Ion Brătianu”, sub comanda dlui Spiridopol a plecat spre Hârșova, la locul unde s'a întâmplat catastrofa șalupei Trotuș.

Printre cei înceți, afară de colonelul Stoescu, căpitanul Nicolau și ceilalți, se mai găsește și mecanicul șalupei Marinovici.

S'au luat toate măsurile necesare pentru pescuirea cadavrelor în Dunăre.

Interesul Suveranului.

M. S. Regele, a cerut telefonic ministerului de război să-i comunice adresele și numele soțiilor ofițerilor cari au fost victima catastrofei de pe Dunăre. Adresele acestea vor fi comunicate telegrafic M. S. Regelui la Sinaia.

Adevărata cauză a catastrofei.

Din Constanța au plecat la fața locului d. Bucur Constantinescu, directorul prefecturii, colonel Găișanu șeful statului major, maior Constantinescu, comandantul companiei de jandarmi, apoi ca reprezentant al ministrului de război a fost trimis la Hârșova d. căpitan Kiriak, comisar regal al corpului 5 de armată, pentru a stabili responsabilitățile.

După cât se afirmă cauzele catastrofei s'ar datorii faptului că vaporul unguresc „Széchenyi István” nu avea luminile reglementare, prevăzute de codul navigației. Până la terminarea anchetei vaporul unguresc va fi ținut sechestrat în portul Hârșova.

Ofițerii cari au căzut victimă se duceau, în urma contramandării manevrelor, spre tabăra Giurgeni (Ialomița) și treceau prin Hârșova ca să viziteze muzeul dobrogean dela școala primară de acolo. Catastrofa s'a întâmplat când ofițerii se întorceau. Se confirmă că în șalupă se găseau planurile manevrelor din regiunea Hârșova-Vadul-Oaiei.

Relația oficială.

În ministerul de război al României s'a primit următoarea telegramă cu privire la catastrofa de pe Dunăre:

Șalupa „Trotuș” întorcându-se dela Hârșova cu aprovizionare și cu ofițerii bat. 3 pioneri, a fost izbită și scufundată de vaporul de pasageri al societății ungare „Széchenyi István”. S'au înecat următorii ofițeri: colonelul Stoescu Lascar, maiorul Grigorică Gheorghe, căpitanii Băncilă Ștefan, Popescu Anastase, Niculescu P. I., medicul locotenent Zlătescu, sublocotenentul Ionescu Ion, medicul sublocot., chemat temporar, Călinescu Ion, sublocot. în rezervă Vartan I., inginer, medicul sublocotenent Poiană și 8 soldați.

Au fost salvați: locot. Petrescu Anastase; sublocot. Iacovache N.; plutonierii Sava Gh. și Gaicu Nicoleta; plutonierul Simion Eftimic și sergentul Herăescu Nicolae, toți din bat. 3 pioneri.

Telegrama ministrului Auffmanberg.

Ministrul nostru comun de război, cav. de Auffmanberg, a trimis ministrului de război al României o telegramă de următorul cuprins:

„Cu adânc regret și nespuse durere am aflat de moartea tragică a ofițerilor și soldaților români. Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a transmite armatei române, greu lovită prin dezastrul întâmplat pe Dunăre, cele mai intime condolențe ale armatei austro-ungare, prietenă celei românești”.

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Cosultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Cosultațiuni separat pentru tuberculoși

Altoire cu Tuberculin.

No 45-60

nărei, la un kilometru mai jos de Hârșova. În timpul catastrofei pasagerii cari se aflau în saloane n'au auzit decât un șgomot asurzitor. Vasul de pasageri n'a stopat mașina, iar pasagerii de pe bordul lui au auzit în depărtare strigăte desnădăjduite de ajutor fără să poată vedea ceia în întunerecul nopții. După câteva minute vaporul de pasageri a oprit și a lansat o barcă de salvare care s'a înapoiat la vas după câțva timp, aducând pe plutonierul Eftimie, timonierul vasului „Trotuș” care s'a înecat. Vaporul „Széchenyi István” a făcut apoi imediat rondou și, a mers către locul unde s'au auzit strigătele de ajutor. S'au lansat apoi două bărci cari s'au înapoiat după o jumătate de oră cu un ofițer salvat, iar în urma acestor bărci au mai venit două dube pescărești cari au mai adus alți 3 salvați.

La locul catastrofei nu se vede decât extremitatea catargului vasului înecat cu flamura specială a vaselor de război. La o mică distanță se găsește o geamandură neagră, care indică vaselor că acolo se găsește înecată șalupa „Trotuș”.

D. sublocotenent Iacovache, salvat printre cei dintâi de pe șalupa naufragiată, spune următoarele:

— Dela plecarea șalupei și până în momentul catastrofei, am stat pe bordul vasului. La un moment dat, doi camarazi ai mei, locot. Dr. Zlătescu și sub-lt. Dr. Poiană, cari se găseau lângă mine, au propus să ne retragem în cabină, unde se găseau și ceilalți ofițeri. Eu văzând, însă, apropierea vasului „Széchenyi István” i-am rugat să mai rămână pe bord spre a privi trecerea vaporului. La un moment dat, când vaporul de pasageri se afla cam la 50 metri de noi, observai cu groază că șalupa noastră înaintează cu toată viteza spre mijlocul vasului de pasageri.

Am strigat atunci: „Ne prăpădim!”

Șalupa izbindu-se cu putere de vapor, ne-am pomenit în apă. Un moment am stat prins cu mâna de bordul șalupei, pe care însă am scăpat-o imediat, scufundându-mă în apă. În luptă cu valurile, m'am prins de o scândură și pe ea, dezbrăcându-mi pelerina și cizmele, am plutit un timp până când doi pescari, Eremia Axente și Eftimie Ilcov, atrași de strigătele mele de ajutor, m'au salvat cu barca. Acești doi pescari sunt din satul Murighiol, județul Tulcea. Ei se găseau pe ostrovul Gâsca. Atrași de strigătele celor naufragiați, au pornit în barcă spre locul catastrofei, unde au reușit să salveze pe mine și pe alți trei camarazi. Pe câteși patru ne-au transportat pe ostrov, unde își aveau popasul lor de noapte și, lângă un foc bun, ne-au împrumutat din vestmintele lor, căci ale noastre erau muiate cu totul de apă.

Atât d. sublocotenent Iacovache cât și pescarii, spun că abia după o jumătate de oră, vaporul „Széchenyi István” s'a înapoiat la locul unde se produsese ciocnirea, ancorând în mijlocul Dunărei spre a salva dela înec pe cei cari ar mai fi supraviețuit catastrofei. După îndelungate căutări cu bărcile, s'au găsit însă doi naufragiați pe cari i-a luat pe bord. Numele acestor doi l'am telegrafiat astă-noapte.

Pe bordul vasului în aceeași cabină cu d. sub-lt. Iacovache se găsea întins pe un pat, salvat dela înec, plutonierul Sava Gheorghe din batalionul 4 de pioneri.

D-sa a povestit că în momentul catastrofei se găsea în cabină. După zgomotul produs de ciocnirea celor două vase, văzând că apa năvălise în cabină s'a aruncat în direcția de unde invadea apa, izbuțind cu mare greutate să scape din vas. Întinzându-se, s'a dezbrăcat și a înaintat spre mal. Înainte de a ajunge la mal a avut de luptat cu alți doi naufragiați cari neștiind să înoate, se apucaseră de gâtul său trăgându-l la fund. În apropierea malului, plutonierul Sava Gheorghe s'a prins de un stâlp pe care a stat până ce o barcă i-a venit în ajutor.

Dispoziții pentru aflarea cadavrelor.

În Brăila știrea catastrofei a făcut o adâncă impresie, mai ales că doi ofițeri dintre cei căzuți victime, au și rude în localitate. Din portul Brăila au plecat două remorchere și scafandri pentru a începe lucrările de scoatere la suprafață a șalupei și a cadavrelor. Tot atunci

cărnei de porc din Serbia, România și Bulgaria pentru mai multe orașe mari, dacă această carne va fi desfăcută pe un preț ieftin, hotărât de autoritățile comunale. Tot așa se va bucura de scutire de orice taxe carnea de porc din Rusia destinată orașelor din răsăritul Prusiei, precum și carnea de vită din Olanda. Totodată s'a anunțat abolirea interdicției care a lovit până acum exportul cărnei de vită din Belgia.

Caz de moarte. Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor și cunoscuților, că mult adorata noastră mamă și bunică Zimca Balomiri n. Isacu, și-a dat nobilul său suflot în 3 Octombrie în mâinile Creatorului după 30 ani de văduvie, în etate de 91 de ani. Osămintele scumpei noastre defuncte se vor așeza spre odihna vecinică Sămbătă în 5 Octombrie la orele 3 p. m. în cripta familiară din cimiterul bisericii gr. cat. din Sebeșul-săsesc. Jalnica familie. — In veci pomenirea ei!

Primul parlament Chinez. Din Peking se anunță că intrucât alegerile pentru cel dintâi parlament chinez vor începe în curând, s'a publicat de pe acum regulamentul constituirii celor două corpuri legiuitoare. Camera de sus va fi compusă din 354 de membri, iar camera de jos din 596 deputați.

Doliul curții din Spania. „Correspondencia Espana” din Madrid spune că Canalejas a vizitat pe rege, cu prilejul botezului fetiței infantei Maria Tereza, moartă în urma sarcinei și l'a găsit foarte afectat. Ministrul a salutat și pe regina M. Cristina care era mult îndurerată. Regele a spus lui Canalejas: „Tristă e soarta botezurilor în familia noastră; eu am fost botezat fiind orfan, botezul infantului Alfons, fiul sorei mele Mercedes, s'a făcut cu puține zile după moartea mamei sale, botezul de astăzi se face în mijlocul marelor întristări ce par'că năvălesc asupra noastră.”

Regele a primit peste 4000 depeși de condolențe și continuă a mai primi.

Papa va părăsi Roma? Ziarul „Gazette de Liège” anunță că în cercurile Vaticanului își face drum ideea mutării reședinței papale dela Roma la insula Malta. Cu prilejul congresului eucharistic dela Viena cardinalii prezenți s'au ocupat mult cu acest plan. Este sigur că la congresul eucharistic care se va ține anul viitor în insula Malta se va hotărî când și cum să se procedeze la mutarea reședinței papale. Papa Pius X este unul din principalii susținători ai ideii acesteia. El dorește să-și petreacă ultimii ani de viață departe de zgomotul lumii și insula Malta îi pare cea mai indicată pentru realizarea acestei dorințe.

Un record... Că profesorii germani sunt vecinic distrați nu e lucru nou. Sunt însă și în această privință recorduri cari merită să fie reținute. Aceasta, cu atât mai mult cu cât nu e vorba de fapte întâmplătoare, ci mult mai mult glume cari abundă pe socoteala profesorilor germani.

— Ci-că un profesor german era foarte distrat. Preocupat de gânduri mii, intră în cancelaria universității. Nu era nimeni aici. Profesorul își desbracă pardesiul, îl așază frumos pe scaun și distrat cum era, se îndreaptă spre cuier și se spânzură pe el în locul pardesiului.

Vânătoare și moarte de om. Săptămâna trecută o societate aleasă de vânători de pe teritoriul comitatului Caraș-Severin a aranjat în jurul Caransebeșului, între comunele Bistra și Var vânătoare de urși. Sămbătă, după ce ceilalți vânători părăsiseră teritoriul de vânat, numai inginerul orașului Lugoj O. Podhrásky și marele proprietar I. Asboth mai urmăreau urșii. Deja înainte de amiază un urs era să sfârșice pe usul din arcași. Acesta vârand pumnii în gura ursului s'a apărut până ce din întâmplare un vânător a curmat zilele fiarei, trăgându-i un glonte în frunte. Atunci proprietarul Asboth a dat ordin, ca arcașii să înainteze în grupări mai închegate. Fiind lunecus proprietarul a lunecat și nefericirea a voit, ca pușca să i-se descarcă în arcașul Adam Lazăr, care a rămas mort pe teren. S'a pornit cercetare în cauză.

Ingropată sub nisip. Marți d. a. o mare nefericire a ajuns casa economului Constantin Belințian din Lugoj. Fiica sa Sidonia, abia de 5

ani, se juca cu o altă fată cu numele Maria Raț în curte într'o groapă de nisip, cam de doi metri de adânc și tot atât și de largă. Alți doi copii jucându-se la gura gropii, un părete de nisip s'a prăpădit, înmormântând sub el pe cele două fete. Maria Raț după mari sfertări a fost scăpată, Sidonia Belințian însă a fost omorâtă.

Copil călcat de automobil. În apropierea podului de peste Cerna, în Orșova, un automobil din România a călcat, rănindu-l grav, pe copilășul de 5 ani al unui mașinist de motoare.

Comemorarea lui Eudoxie Hormuzachi În ziua nașterii lui Eudoxie baron Hormuzachi, 11 Octombrie nou, a 100-a aniversare a acestuia, aranjează studențimea academică română din Cernăuț în frunte cu societatea „Junimea” un pelerinaj la Cernauca unde se va face un parastas pentru suflul marelui bărbat. Sperăm că la acest pelerinaj se vor asocia Români din toate colțurile Bucovinei.

Reciprocitate. Trupa generalului Marion a fost surprinsă, la ultimele manevre, de armata inamică grație cercetărilor aeroplanelor. Germanii nu mai pot de bucurie.

„Dacă o astfel de nenorocire, s'ar fi întâmplat unui general în timp de război — scrie „Lokalanzeiger” — nu iar fi rămas decât să-și sboare creierii. Dacă nu se întâmplă decât la manevre, cel mai nimerit ar fi să-și ia jobenul și să-și dea demisia. Dar posibilitatea unui general făcut prizonier există totdeauna. El poate fi prins ca o baterie sau ca o companie de infanterie. Trebuie să ai un înlocuitor. Oare s'a uitat asta în Franța când s'au pregătit manevrele? Greu de crezut. Se pare că armata rusă și-a pierdut nu numai șeful, dar și capul”.

„Le Temps” răspunde:

„Aceste comentarii au între altele avantajele că ocupă în altă parte atenția opiniei publice germane, care n'a șovăit să critice felul cum au fost conduse în manevre operațiunile armatei albastre imperiale. În adevăr, generalul von Hausen, ministrul de război al Saxeii, care comanda, o să se retragă. De asemenea, se asigură că împăratul, în critica ce a urmat manevrelor, a exprimat părerea că direcția generală a manevrelor n'a corespuns așteptărilor sale. Se mai poate adăoga că dacă generalul Marion a fost surprins de cavaleria generalului Galieni, împăratul era să fie făcut prizonier într'o zi la manevre, cu tot statul său major de mareșalul conte Haeseler, când acesta comanda corpul 16 din Mtz”.

Cei imparțiali ar putea concluda că și germanii și francezii... au dreptate. Dovadă strălucită că manevrele și războaiele depind, în ce privește succesul, împrejurărilor independente de știință și calcule.

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de Jamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărcii postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”.

— **Iosif Jikell**, magazin de sticlărie, porcelan, decoruri de lucrări din argint de China și lampe în Sibiu. **Sticlă, Porcelan, Jikell**, trei cuvinte caracterizează cât de populare legăturii acestei firme. Și cu drept căci acest magazin e adevărat spectacol și principiul proprietarului e ca să aibă frecvență mare pe lângă câștig puțin și cu acest principiu și-a câștigat un frumos cerc de cumpărători permanent. Publicul din provincă își dă adevărate întâlniri aci, și nici nu e de mirat văzând bogatul asortiment al magazinului. Pe lângă asta agiul proprietar servește fiecăruia lucrările cele mai bune și afară de orice concurență. O specialitate a magazinului e asortimentul complet bucătării și sufragerii în formele moderne cele mai noi, cu decoruri bas-relief, serviciu de ceai, cafea și ruocea, serviciu de sprilat complete, sticlării, pentru masă cu podoabe admirabile în cristal, sticle pentru dulceață, tefeururi, bere etc. Firma are un depozit fără păreche de lampe și de candelabre pentru saloane și sufragerii precum și orice lampe electrice cunoscute. Pentru lucrări de sticlă la edificații firma poate lua orice concurență.

PAGINI RASLEȚE.

Un Vechi călător englez care ne interesează

De M. B.

În marea colecție de călătorii: „Purchas his Pilgrims”, capitolul VIII din vol. II poartă titlul: „Călătoriile, aventurile și observațiile căpitanului John Smith”, între anii 1593—1629. Din acest capitol scoatem cele de mai jos, cari ne privesc, lăsând numirile în englezește și subliniate cum sunt în text:

„După moartea lui *Michael*, vovod al Valahiei, Turcii trimiseră pe unul *Jeremy* să le fie vovod sau prinț, a cărui aspră tiranie făcu poporul să ia armele împotriva lui, așa că fu constrâns a fugi la hotarele Moldaviei; iar *Busca* din partea împăratului, numi pe *Rodol* în locu-i. Dar *Jeremy*, strângând o armată de patruzeci de mii Turci, Tătari și Moldavieni, se întoarse în Valahia. *Rodol*, neputând să strângă o asemenea putere, fugi în Transilvania la *Busca*, vechiul său prieten; care gândindu-se la situație, și cât are să fie de bine pentru siguranța lui proprie, să aibă Valahia supusă împăratului, sau cel puțin o indeletnicire pentru rămășițele vechilor regimente ale lui *Sigismundus* — de-a cărui mărire și adevărată prietenie se îndoaie foarte — le trimise cu *Rodol* să eucerească Valahia, conduse fiind de vitejii căpitani: contele *Meldrich*, contele *Veltus*, contele *Nedersport*, contele *Zarvana*, lordul *Becklefield*, lordul *Budendorfe*, și alții de rang, cei mai buni amici și aliați ai prințului; cari cu treizeci de mii înaintară dealungul râului *Altus*, la strămtorile *Rebrinck*, pe unde intrară în Valahia, tăbărând la *Raza*; *Jeremy*, aflându-se la *Argish*, își trase armata în vechiu-i lagăr, pe șesurile din *Peteske*, și cu mare silință îl întări, plănuiind a se apăra, până să-i mai vie ajutor dela *Crim-Tartar*.

Rodol, neștiind cum să atragă pe inamic la luptă, își porni armata, arzând și prădând ori unde trecea, și se întoarse iar la *Rebrinck* noaptea, prefăcându-se că fuge la vestea sosirii *Crim-Tartarilor*; lucru ce aprinse atâta pe Turci de izbânda unei lupte, încât îndennară pe *Jeremy* împotriva voinții lui să-i urmărească. *Rodol* văzându-și planul reușit precum dorise, rândui astfel lucrurile, că, ajungând la strămtori, își puse în ordine armata, care fuse urmărită aproape două zile cu hărțuiele continue la coada oștii, care acum întorcându-se în fața dușmanului, fu atacată cu furie de șase mii de „heydukes”, valahi și moldaviani, conduși de trei coloneli *Oversall*, *Dubras* și *Calab*. Cu același curaj li se opuseră *Veltus* și *Nedersport* cu regimentele, până ce veni și *Hamesberg* cu un atac nou de șase mii de oameni, pe cari *Meldrich* și *Budendorfe*, ca niște lei înfuriați, așa de vitejește îi întâmpinară; calul lui *Meldrich* fiind ucis, Turcii alergeră crezând că-l pot prinde pe *Meldrich*, dar el scăpă, și cu mâna lui proprie ar fi omorât pe *Hamesberg*; după care lucru trupele acestuia retrăgându-se, cele două mândre pașale *Aladin* și *Zizimus* eșiră în capul bătăliei. Atunci *Veltus* și *Nedersport* unindu-și trupele cu *Becklefield* și *Zarvana* cu un curaj de necrezut atăcară aripa stângă a lui *Zizimus*, încât o puseră în dezordine, și *Zizimus* fu prins, dar curând muri de rănile primite. *Jeremy*, văzând acum întreaga oaste a lui *Rodol* înaintând, ca un viteaz prinț, trecu în frunte, și prin a sa pildă așa de mult încurajă soldații, că *Rodol* se îndoaie de izbândă. Și astfel în acest măcel sângeros, nu era loc să stai, ci numai pe leșuri, cari în mai puțin de o oră erau așa de amestecate, par'că fiecă regiment ar fi omorât pe altul. Admiratul *Aladin* în acea zi lăsă un nume glorios pe urma vitejiei lui, și a cărui moarte și mulți din vrăjmași o plânseră, după biruință, care fuse de partea lui *Rodol*. Se zvonise că și *Jeremy* ar fi fost ucis; dar nu fu așa, ci se refugiasse cu restul armatei în Moldavia, lăsând douăzeci și cinci mii de morți pe câmp, din amândouă părțile. Și așa *Rodol* fu pus iarăși în domnie, și Valahia deveni supusă împăratului.

Dar nu trecu mult, și veniră știri că unele cete de Tătari răzătorii băntuiau părțile despre Moldavia. Împotriva lor fu trimis *Meldrich* cu treizeci mii de oameni; dar când află că era *Crim-Tartar* și cei doi fii, cu o armată de trei-

zeci de mii, și că *Jeremy*, care scăpase, cu alți paisprezece ori cincisprezece oameni, pândeste spre *Langanaw*, se retrase *Rodol la Rottenton*, o puternică garnizoană pentru el. Decât era împresurat de toate părțile, că deabia se putea mișca. Într-o noapte străbătând o pădure cu mare iuteală, întâlniră pe neașteptate două mii de oameni încărcăți de prăzi și vre-o două-trei sute cai și vite; cei mai mulți fură uciși, alții prinși, de le spuseră unde stau la pândă *Jeremy*, așteptând pe *Crim-Tartar* care nu era departe”.

Și aci călătorul John Smith, care se afla în rândurile lui *Meldrich*, spune de o stratagemă, cum dădu noaptea foc la vre-o trei sute de copaci, cari scoteau „așa flăcări și scânteii”, că oamenii și caii vrăjmașului se retraseră îngrozii; curând însă veni *Crim-Tartar*, și bună parte din armata lui *Meldrich* fu măcelărită — călătorul Smith însuși fiind prins și dus prizonier.

ECONOMIE.

Introducerea agriculturii sistematice.

(Continuare și fine).

Investițiunile pe acele moșii cultivate intensiv de trupele de agricultură, s'ar reduce la zero, în raport cu veniturile ce ar produce acele moșii, lăsând la o parte faptul, că țărănimea noastră română ar învăța agricultura sistematică.

Trupele agricole nu ar suferi decât o mică schimbare, intru cât deocamdată, la fiecare, — să zicem regiment — ar trebui câte câțiva instructori, de agricultură sistematică, posturi cari cu timpul s'ar putea desființa.

Prin introducerea agriculturii sistematice în armată, ar ajunge România și în special țărănimea română la niște rezultate uimitor de bune, din mai multe puncte de vedere:

1. Și ceace este principalul lucru, în timp de cel puțin 10—20 ani, în fiecare comună s'ar putea găsi 40—60, ba chiar și mai multe familii cari ar cunoaște agricultura sistematică. Dela aceste familii va avea ocazie să învețe întreaga comună, fiind fiecare învecinat cu câte patru vecini.

2. Nu ar avea ocazie feciorii de țărani să însușească moravuri rele ca prin orașe, și nu ar duce în comuncie lor natale boale venerice și moravuri proaste; ci agricultura sistematică, care este fericirea țărânului nostru român — bogăția României — și fără care, va degenera, din cauza lipsei de trai bun, de care astăzi suferă în general, întreaga țărănime română.

3. Arendașii și moșierii noștri români n'ar mai avea nevoie să aducă din străinătate îngrijitori de moșii, — cari în cea mai mare parte sunt lăpădăturile moșierilor străini, fiindcă aceia cari vin în România, în străinătate de unde vin, nu pot să trăiască din cunoștința lor de agricultură, din care în România însă, fac averi și ca veneticii străini ne batjocoresc prin străinătate, devenindu-ne cei mai infami criticiani — ci fiecare moșier sau arendaș, s'ar lua ca îngrijitorii sau administratorii dintre aceia cari au făcut serviciul militar la trupa de agricultură, făcând multe familii românești și rămânând banul în scumpa noastră patrie română.

Țărânul nostru român, însușește cu foarte mare înlesnire orice lucru avantajos, pentru el nimic nu este greu, inteligența de care dispune dela natură îl ajută să învețe orice lucru complicat și relativ în foarte scurt timp.

Românul ca meseriaș spre exemplu, este mai bun și mai conștiincios ca meseriașul de altă națiune, ca comerciant este mai isteț mai rafinat și mai vorbăre; decât armeanul, decât grecul, ori decât jidanul, sau ca ori care altul, el poate da înainte, ori cârnia dintre aceste națiuni 90 la sută pe calea care o cunoaște.

Învățând în armată agricultura sistematică, cu ajutorul disciplinei, vrând-nevrând, e forțat să învețe — și văzând cu ochii prin practică și auzind cu urechile prin teorie, despre avantajul și folosul mare ce îi aduce pământul și comerțul strins legat de agricultura sistematică. Liberându-se din oaste și ajungând în satul său natal va cultiva pământul mult puțin ce-l are, tot

așa după cum a văzut, și tot așa va îngriji și îngrășa vitele după cum a văzut și a auzit în armată. Deoarece fiecare are câte patru vecini, este foarte natural, că vecinii văzând, că acei cari au venit din oaste, unde au învățat agricultura sistematică și prin faptul, că lucrează pământul sistematic, au roade mai bune și mai multe, vite mai frumoase și mai grase, la rândul lor și ei își vor da toată osteneala ca să însușească dela cei veniți din oaste acea știință ușoară, care nu-l costă nimic, dar vede și simte, că este unicul mijloc care îi va da putere să învingă cu înlesnire greutățile ce apasă nu tocmai vânoșii lor umeri, și își va îmbunătăți soarta în marea luptă pentru existență.

Acest mijloc de introducerea agriculturii sistematice printre țărănimea noastră română îl găsim de cel mai bun și radical, fiindcă nu cere jertfe mari pentru Statul român, ci din contră îmi închipuiesc economii și venituri enorme — directe și indirecte — pentru România și în special pentru țărănimea română.

Etatea în care un tânăr face serviciul militar este cea mai bună și mai frumoasă, fiindcă însușește cu foarte mare înlesnire orice bine sau rău, având mintea dezvoltată, sau în deplină dezvoltare.

Trupa înființată pentru agricultura sistematică poate fi compusă din toate armele existente în armata română, afară de marină, fiindcă fiecare își va găsi rolul său însemnat, spre a-și desfășura activitatea și pe terenul agriculturii sistematice. Cu munca câmpului, cu nivelarea pământului, cu scurgerea băltoacelor produse de ploii, cu ridicarea dâlmelor pentru apărarea inundațiilor, cu irigațiuni, cu căratul produselor la magazii, la gară, la moară, cu herghelia de cai, cu prășila de vite cornute și porci, cu îngrășarea și îngrijirea acestor vite, cu îmbunătățirea rasei de vite și cu multe altele, cari în timpul de față se cere pentru o cultură de pământ mai intensivă, și mai cu deosebire pentru România, fiind o țară eminentement agricolă.

Se știe de întreaga Europă că pământul României este cel mai productiv și se întinde pe cea mai frumoasă zonă geografică a Europei, din punctul de vedere economic, dar se știe și aceea și trebuie să o recunoaștem cu tristeță și rușine, că cea mai primitivă agricultură din Europa se face în România și că starea materială, intelectuală și fizică a țărânului nostru român, este cea mai de plâns, deci tocmai țărânul nostru român, factorul de căpetenie — din toate punctele de vedere, suferă de cea mai mare necunoștință de agricultură sistematică, pe care ar putea s-o însușească cu mare înlesnire și dragoste, dacă ar avea dela cine și cum s'o învețe.

Partea din punctul de vedere strategic, deși m'aș putea desvolta mai pe larg și asupra acestui punct, dar o las pe seama celor mai competenți mărgininându-mă numai la atâta din părerea mea, că: Pe ograda mea, pe terenul care îl cunosc, unde știu câte brazde sunt dela un loc oare care, până la celălalt, sau în casa mea, unde cunosc toate locurile bune de apărare, apoi mă poate ataca un inamic de o forță înzecită și tot nu ar putea să mă scoată din casa sau ograda mea. Tocmai de aceea cred, că și din punctul de vedere strategic are o însemnătate foarte mare și acel fiu de țărân, care a făcut serviciul militar de trei ani, pe moșia din punctul României cutare, va cunoaște locurile de apărare și atacare la perfecție, așa că va fi în stare să ție piept în defensivă unei invazii de zece ori mai puternică, cauzându-i pierderi simțitoare, până ce i-ar veni ajutor pentru ofensivă.

Efectivul armatei române s'ar putea mări cu trupa de agricultură, fără mărirea bugetului militar, fiindcă cheltuielile, ce le-ar avea această trupă, le-ar câștiga din acele moșii cultivate sistematic; sau sustrăgându-se din efectivul armatei actuale, ar scădea bugetul militar foarte simțitor.

Alex. Olteanu.

— „Românul“ se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Bibliografie

Au apărut:

Vasile Stoicovici, Boxul (După metoda englez-american), Brașov, prețul 1 cor. 20 bani.

C. I. Cosmescu, Biografia învățătorului Dimitrie Gion Ghianci Cosmescu. București, prețul 1 leu.

Vasile Greciuc, Utracvismul, sau două limbi de prevedere la liceele (gimnazii) românești din Bucovina. (Cernăuți). Editura Societății „Cercul profesorilor secundari români” în Bucovina.

Ilie I. Belcută, Învățăturile sociale ale evangheliei. Studiu biblic. (Făgăraș), prețul 1 cor.

Actele conferinței Românilor gr. cat. din provincia metropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș ținută la Cluj în 29 Iunie 1897. (Brașov, tipografia A. Muresanu).

Autonomia catolică din Ungaria și pericolul ce amenință printr'însa independența Metropolei gr. unite de Alba-Iulia și existența Bisericii greco-unite române. Memoriul scris de un fiu credincios al bisericii sale. Luna Maiu 1897.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei 1886—1911. Prețul 2 cor.

Simicel, Epigrame. Prețul 1 cor. 20 bani.

Carmen saeculare, 1862—1912 Societatea Academică „Petru Maior”. Memorial jubilar.

POȘTA REDACTIEI.

R. I. Sasea. Nu cunoaștem astfel de medici. Vom căuta însă.

„Un cetitor din Sibiu”. Aveți dreptate. Ziarele noastre trebuiau să-l reproducă întreg din „Românul”, doar și ziarul unghurești, în special „B. H.” a recunoscut (mai mult chiar decât ziarurile noastre) importanța momentului. Dar așa e la noi. Ziarul de care vă logăți nu ia cunoștință de nimic din cele ce se întâmplă, fie în redacția noastră, fie în aceste ținuturi, a căror importanță națională pare a nu o cunoaște. Motivul? Dar mai cugetați-vă și dv... Iată, de pildă, marile serbări ale învățătorilor noștri întruniți aici din trei colțuri de țară, momentul încadrat în aceste serbări, prezența arhierului, a reprezentantului comitetului, a atâtor muncitori de însemnătate obștească — și, în sfârșit caracterul demonstrativ al serbărilor („aici” și „astăzi”) mai viu și mai impozant decât al tuturor adunărilor de acest fel din trecut, de ori unde, toate aceste sunt aduse la cunoștința cetitorilor ziarului din chestiune în cinci rânduri, la cronica zilei. Cum am zis: mai cugetați-vă și dv...

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Marcu Boldovină, Dolova. Mai aveți 7 cor. de plătit pe 1912.

Niculita I. Adamovici, Bucium. Am primit 14 cor. abonament până la 1 August 1912.

Vasile Gavriș, Vadafalva. Mai aveți de plătit 4 cor. pe 1912.

I. Lalescu, Cornia. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului 1912.

Emilia Cirotogariu, Pecica. Mai aveți de plătit 14.50 cor. pe 1912.

Ioan Opris, Chesler. Am primit 14 cor. abonament până la 30 Noembrie 1912.

Traian German, Blaj. Mai aveți de plătit 4 cor. pe 1912.

Emilian Novacovici, Cebza. Am primit 21 cor. în abonament pe 1912. Mai aveți de solvit 1 cor.

„Viitorul” Oena-Sibiului. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului curent.

Petru Telescu, Boșca. Am primit 14 cor. abonament pe sem. II. 1912.

Alex. Comșia, Blaj. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Noembrie 1912.

Petru Laslo. Mai aveți de plătit 12 cor. pe 1912.

Aurel Ioanette, Câmpeni. Mai aveți 7 cor. de plătit pe 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

In lăcătușeria de arte zidiri și vârsătorie a lui **Hegyi János**, Aiud (Nagyenyed) se caută lucrători

lăcătuși și strungari

de fier, pe lângă leafă bună. Ofertele să se trimită pe adresa de sus.

Un băiat

din casă bună care a absolvat cel puțin 1—2 clase gimnasiale, reale sau civile să primește imediat ca învățacol în prăvălia cu marfă de modă și manufactură a lui

Iulius Popovici,
comerciant, Hátzeg.
(Po 460—8)

Află aplicare

momentană doi scriitori cu praxă bună și cari posed perfect limba română și maghiară în cancelaria avocatului **Dr. Matyas Lázár**, Sibiu strada Cisanădiei, nr. 28. (Ma 453—5)

Practican

cu plată începătoare imediat află aplicare la **WEBER**, birou comisional de bancă în Șiria—Világos. (Ve 365)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subșcrișului **Dr. István Petruțiu**, adv. Chișineu (Kisjenő). (Po 837)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 897—100)

Pești sărați.

Morun sărat, alb per 100 K. Cor. 56—
Clean sărat, mărime mijlocie per 100 K. Cor 76— Din viile proprii struguri de masă, foarte frumoși

Oferim o coșară de 5 K. à Cor. 4—
sau struguri portughezi vânați à Cor. 3'20
Struguri Muscat mirositori à Cor. 5—

La comande mai mari cu trenul mai ieftin.

Petrovici și Pantiei,

(Po 343 -5)

Versecz.

„Cafeneaua Vadászkürt”

Aduc la cunoștința on. public din Arad, că am preluat fosta cafenea VASS, pe care am transformat-o radical și am aranjat-o foarte luxos după modelul cafenelelor din capitală.

Deschiderea cafenelei — care de aci încolo se va numi

Cafeneaua Vadászkürt

va avea loc Sâmbătă seara, în 5 Octomvrie n. cu concursul cunoscutului taraf, constător din 18 membri a fiilor lui CAROL RACZ din Debrețin.

Buffet. — Mâncări calde și reci.
Libele de abonamente moderate, cu 20%
rabat la mâncările de cafenea (afară de băuturi spirituoase).

Încălzire centrală în întreaga clădirea.

Roagă binevoitorul sprijin:

IOAN LÖRINCZ, proprietar.

Prima societate de credit funciar rom. din București.

Anunț.

Se aduce la cunoștința publică că cu începere de Luni 24 Sept. (7 Octomvrie) a. e. orele de serviciu vor fi dela 11—5; iar casa va fi deschisă dela orele 12—4.

DIRECȚIUNEA.

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

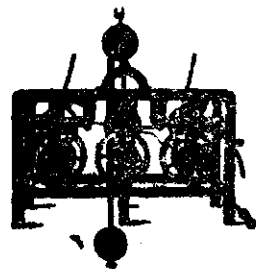
Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvar, strada Bástja n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156—20

Oroloage de turn

pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din

Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.

(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimit gratis
Nu 100—25 și franco.

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC

ȘI

CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

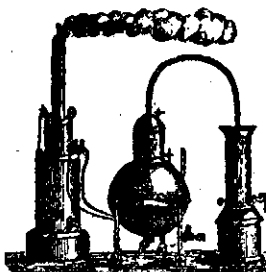
Tl 163 60

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárváros) str. Farkas 12

Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachii** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de platire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174—20

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE
DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în branșa măsuriturii precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmaci și aranjarea școlilor după orice desen.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

VINURI

vechi și noi de vândut

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Beneș** căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 72 fl. — Rizling 8 fl. — Roșu 92 fl. — Siller 68 fl. — Carbenet 1 K

Vinuri noi: 62—66 fl.

Rachiu de treve 1 cor. 80 fl. — Rachiu de treve (comină) specialitate 2 cor. 20 fl. — Rachiu de drojdi 2 cor. 40 fl.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 5 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni

Pentru Calitatea vinului garantez.

B. 227

Petru Beneș

propr. și neg. de vinuri

Világos (Arad m

A. R. FELD

fabrică de ștampile de gumă

Sibiu-Nagyszabon str. Elisabeta 10.

Execută ștampile de gumă și aramă, sigiluri, șabloane, firme vârsate și gravate, prenm și orice lucrări în această branșă.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.

17 Septembrie

222 505 190
300 749
173 117 752
19 618 438
11 999 611
17 756 077
4 275 121
6 034 171
743 747
542 243
118 542 862
26 219 284
53 622 041
655 277 286

12 000 000
30 461 691
4 529 588
455 075 070
2 446 952
974 354
118 542 862
31 246 766
655 277 286

ACTIV

160 547 190 Rezerva metalică aur . . . 157 413 499
61 958 000 „trate aur . . . 65 663 000
Argint și diverse monete . . .
Portofoliu român și străin . . .
(* Impr. pe ef. publice . . . 8 154 500
„ în cont curent . . . 9 774 118
Efectele Capitalului social . . .
Efectele fondului de rezervă . . .
„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim . . .
Imobile . . .
Mobilier și mașini de imprimerie . . .
Cheltuieli de administrațiune . . .
Depozite libere . . .
Conturi de valori . . .
Conturi curente . . .

PASIV

Capital . . .
Fond de rezervă . . .
Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim. . .
Bilete de bancă în circulațiune . . .
Profit și Pierdere . . .
Dobânzi și beneficii diverse . . .
Depozite de retras . . .
Conturi diverse sold . . .

Scontul 5%,
*) Dobânda 5%.

1912.

7 Septembrie 15 Septembrie

222 330 933 223 076 499
355 838 347 795
227 141 677 228 055 714
17 665 659 17 928 618
11 999 854 11 999 854
17 442 377 17 442 377
4 189 321 4 189 321
6 259 712 6 265 112
820 259 820 259
359 394 481 418
114 127 000 113 582 700
27 839 937 27 730 233
43 268 954 39 769 890
693 800 915 691 689 790

12 000 000 12 000 000
32 481 321 32 481 321
4 834 186 4 834 186
496 958 430 495 618 930
3 035 011 3 035 011
1 426 911 1 614 465
114 127 000 113 582 700
28 938 056 28 523 177
693 800 915 691 689 790

Cel mai mare deposit de blănării
I. STEFLEA, blănar

Sibiu-Hermannstadt, Grosser Ring 18.

Imi permit a atrage atențiunea on. public asupra depositului meu, bogat asortat, de boa, manșoane, după moda cea mai nouă, dela cele mai ieftine până la cele mai fine, precum și blane de călătorie, saci pentru picioare, manșoane pentru vânat, chipiuri etc. și tot soiul de piei. — pentru sezonul de iarnă. Pentru veritabilitate garantez.

Reparaturi sau transformări rog a mi-se aduce de vreme la cunoștință deoarece în sezonul înaintat nu pot fi toate primite.

Premiat cu medalia de stat la expoziția de blănării din Budapesta în anul 1911.

[Se 390-10]

(Ba 116-280)

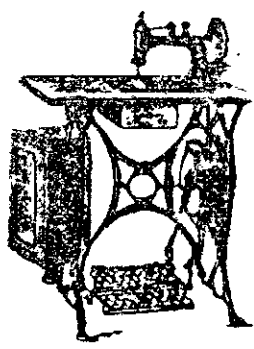
Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru“.

Cea mai ieftină sursă
de cumpărat **MAȘINI**
de cusut, **BICICLETE**
: și **GRAMOFOANE** :

la

Katzky és T-sa, mecanic Timișoara-Cetate (Temesvár-B) Mercy-u. 10.

Mare asortiment de plăci excelente; mașini de cusut, gramofone, dactilografe și biciclete se reparază cu prețuri ieftine.

Karton Aladár

„Alba“ fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

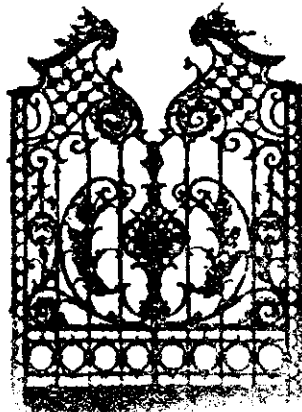
K 135-30

cine lucrează cu ghips „Alba“ face economie în bani!

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articlii de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

Executăm: vetre de fier, uși din fier vărsat, uși pentru cuptoare, țînătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCSAY.

Temesvár-Josefstadt, Scud'or Platz 1.

TELEFON 374.

Telegrame: DERERA, Temesvár.

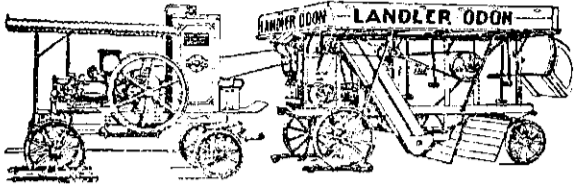
Recomandă depozitul său bogat în tot felul de **tinichea, ferecături** la clădiri și mobile. **Instrumente** pentru toate ramurile industriale, **Afriqué** de calitate primă, **colivii** pentru pasări, **mese de spălat** pentru culine, **patentate, dulapuri de ghiță, aparate** de făcut unt și **aranjamente** pentru culine, depozit mare de **vase trainice de fier**, cuptoare **„Meteor“**, cuptoare **„Triumph“**, vase de **aluminiu**, impletituri de drot (sârmă) și **șprîțuri de vil.**

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

in urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2—300 cai (HP).

NOUȚATE! **NOUȚATE!**

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la toffelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1¹/₂, fl.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și in rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön

Motortelepe,
Budapest, Lovag u. 2.
La 161—26

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

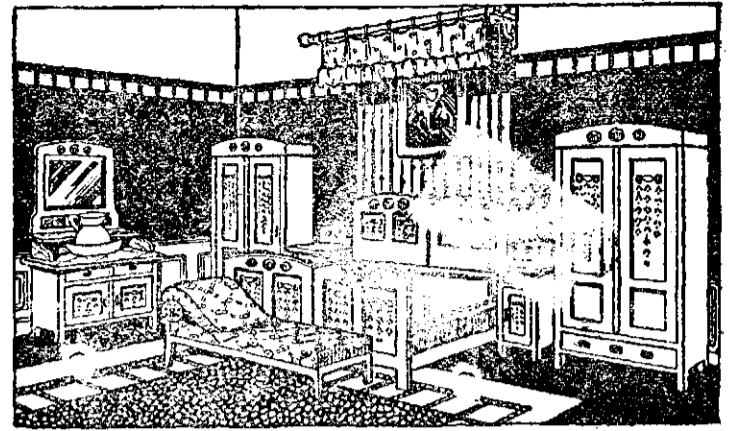
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de plane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Material prima calitate!

Anton Juratsch,

pantofar pentru domni, dame și copii,
Nagyszeben str. Relsper nr. 11.

Recomandă în atenția on. public din loc și provincie

prăvălia sa de încălțăminte

pregătite în atelierul său, după cerințele modei și ortopediei, cu prețuri foarte moderate.

Repara-
turi exe-
cut ieftin!

Serviciu prompt!

ADOLF SCHNEIDER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186—60)

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: socluri, parcani, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton hătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și toffelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vălaie, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

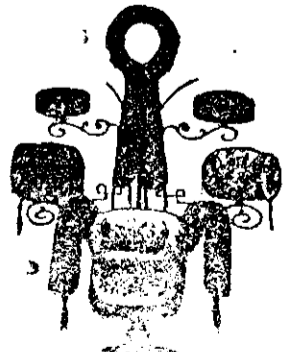

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József

Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.

Iei recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. — manșoane, boale și căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I.-u. rang.

Premiat de mai multe ori.

Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Ersébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctoe e mtal: precum ciubere, ucloare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat „Temes”.

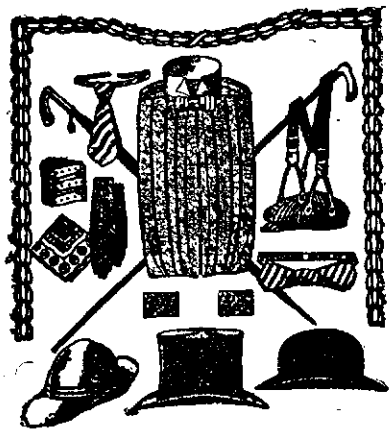
Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci. Catalog de prețuri la dorință gratuit. Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune. Ei 23—60

Anunț.

**S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii**

CINTEA și HAU
LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. In special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:
Cintea și Hau

Cl 99-60

Onorate Domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, leja din anul 1912 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească

Dau orice informații în ori-ce cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și a alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgitezi rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu reprezentantul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia cari vin a văză frumșetele orașului, ori cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

ot felul de galite ouă, miei, porci, oi vite mari, porci, lână, piei, șapuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, asole, car'ofi, ciuperci, varză, vin, rachiu. fân, mohor, lemne: păduri; moși.

Dacă îmi trimiteți adresa

ueuros Vă trimet în fieștecare săptămână un „Aviz” săptămânal despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

la băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac cunoscut

in interesul D-V. este dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă înduc pe la fabrici să Vă alegeți mașine, motoare, mori, ferestreie, puupe, automobile etc. Grijesc să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu s ca contractul să conțină altceva, de cât ceea, ce am hotărât și cum am tocmit. Zilnic primesc plângeri dela țărani români cari cumpărând mașini prin venți streini, au fost înșelați iscăbind contracte a căror conținut nu l-au cunoscut știind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenri de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să-l utesc de șarlataniile agențiilor și să-l scap de procese — Vă ofer serviciul meu cinț și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă postală.

Cu stimă:

L. Olariu, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16 II. 8.
in Buda, lângă podul „Margithid“.

Cl 244-2)

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M^c
A R A D.

(Ro 227-104)

THE VERA.

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghețe, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa
A R A D. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Bu 233)

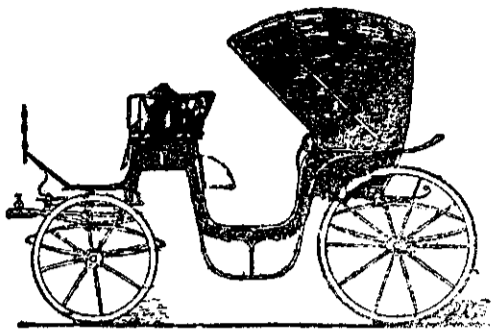
Heinrich Rastel

Ra 70-30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vâpsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

EDUARD LEXEN,

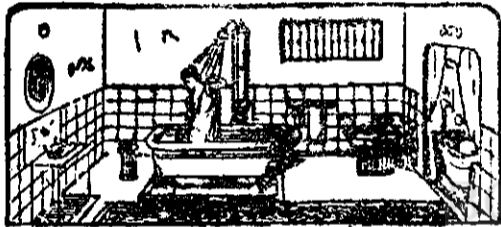
finichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.

Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 634.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de totfelul de la 3 coroane în sus. — — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

20-100)

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie

-- pentru ferestre --

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

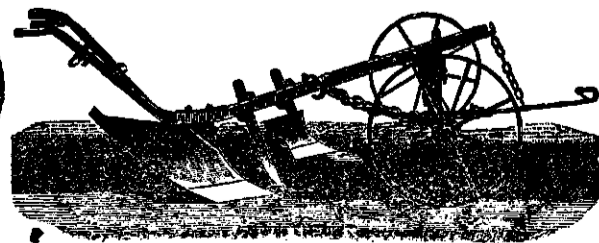
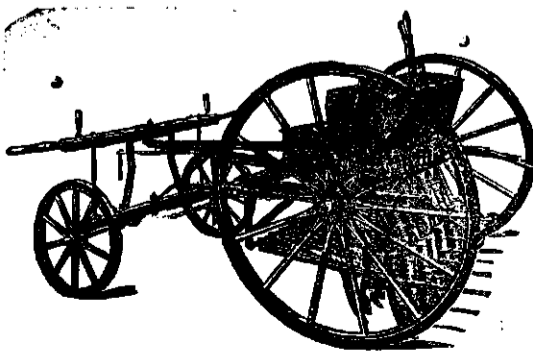
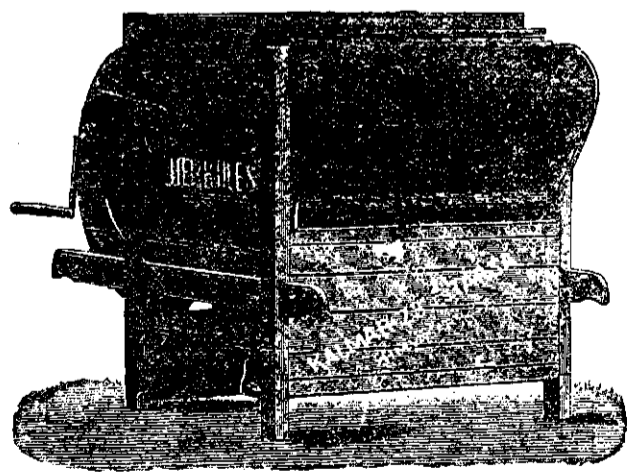
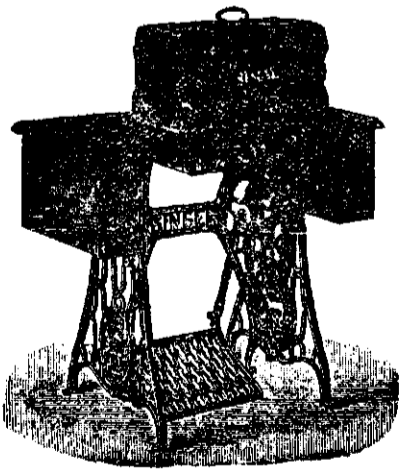
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu ::: prețuri moderate. :::

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

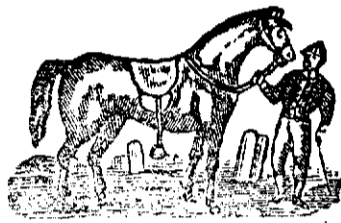
Ji 34-60

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

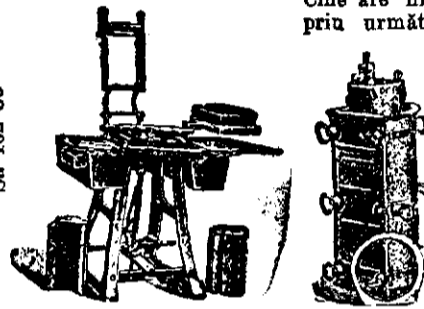
Va 87-30

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru **curele și șele**

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru *trăsuri*, pentru *călărit* și pentru *vehicule*. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în branșa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

Sa 162 30

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
- Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. In caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului

„ROMÂNUL”.

FRĂȚII SCHIEL

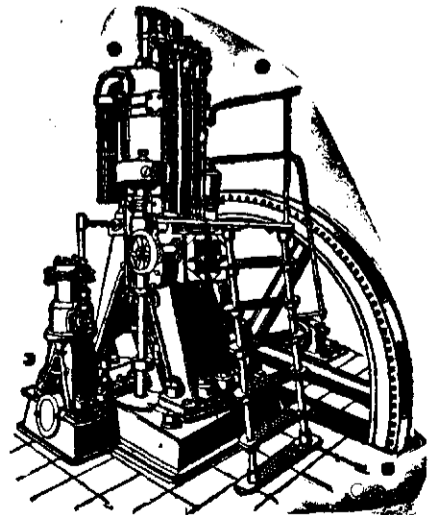
fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer
BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sărmănat și de tors lână.

Execuție modernă, solidă și reală.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Motoare „GULDNER” sistem Diesel de ulei brut sunt mașini de instigare cele mai economice și nesimțitoare. (S150-60) I.

Neajuns în bunătate, și în consum de materie inflamabilă.